

Elämää omassa tahdissa

Taivalkosken kirkonseudun asemakaavan
muutos kortteleissa 33 ja 35

Asemakaavan selostus
28.5.2026

Sisällysluettelo

PERUS- JA TUNNISTETIEDOT	4
TIIVISTELMÄ	4
Asemakaavamuutoksen kuvaus	4
Suunnittelun tavoitteet	5
Kaavaprosessin vaiheet	5
Asemakaavan toteuttaminen	6
LÄHTÖKOHDAT	6
Suunnittelualue	6
Alueen yleiskuvaus	7
Väestö, työllisyys ja palvelut	8
Rakennettu ympäristö	8
Rakennettu kulttuuriympäristö	9
Maakunnallisesti arvokkaat rakennusperintökohteet	10
Paikallisesti merkittävät rakennusperintökohteet	18
Moderni rakennusperintö	19
Maisema ja maisemarakenne	22
Maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat alueet	24
Muinaisjäännökset	27
Luonnonympäristö	29
Virkistys	30
Maanomistus	31
Tekninen huolto ja verkostot	31
Liikenne	32
Pinta- ja pohjavedet	35
Hulevedet	35
Sulfaattimaa	35
Ympäristön häiriötekijät	36
Melu	36
Alueen toteutuneisuus	37
Aluetta koskevat suunnitelmat ja selvitykset	38
Maakuntakaava	39
Taivalkosken keskustaajaman strateginen yleiskaava	41

Asemakaava.....	42
Pohjakartta	46
Muut aluetta koskevat suunnitelmat.....	46
Tärkeimpiä suunnittelualuetta koskevia muita suunnitelmia:	46
Taivalkosken kuntastrategia	46
Liikennesuunnittelu	46
Rakennusjärjestys	47
Arkkitehtuurikilpailu vertailuaineistona	48
Luonnosvaihtoehdot	49
Taloudellinen vertailu.....	52
Nykyisen kunnantalon kuntoarvio	52
Korvausinvestointi havainnekuvassa	55
ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET	59
Suunnittelun tarve, käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset.....	59
Kaavoituksen aikataulu ja päätöksenteko	59
Aloitusvaihe ja valmisteluvaihe	59
Kaavaluonnos	60
Kaavaehdotusvaihe	61
Kaavan hyväksyminen	61
Tiedottaminen ja aineiston esittely	62
Osalliset ja osallistuminen	62
Viranomaisyhteistyö	64
Asemakaavamuutoksen tavoitteet	64
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	64
Lausunnot ja muistutukset ja niiden huomioonottaminen	65
Asemakaavaluonnoksesta annetut lausunnot ja mielipiteet sekä niiden huomioiminen.	65
Asemakaavaehdotuksesta annetut lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioiminen.	65
ASEMAKAAVAN KUVAUS	69
Aluevaraukset.....	69
Mitoitus	70
Hulevesien hallinta	70
Asemakaavamerkinnot ja määräykset.....	71
Kunnan asettamat tavoitteet.....	72
Viranomaisten asettamat tavoitteet.....	72

ASEMAKAAVAN VAIKUTUKSET	72
Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	72
Vaikutukset luontoon ja virkistykseen	72
Hulevedet	73
Liikenteelliset vaikutukset	73
Kaupalliset vaikutukset	73
Vaikutukset energiahuoltoon ja teknisiin verkostoihin	73
Vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan	73
Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen	73
Suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin	74
Suhde maakuntakaavaan	74
Yleiskaavan sisältövaatimusten arviointi	74
Asemakaavan sisältövaatimusten arviointi	75
Ympäristön häiriötekijät	75
Liikennemelu	75
Nimistö	75
ASEMAKAAVAMUUTOKSEN TOTEUTUS.....	76
Toteuttaminen ja ajoitus	76
Toteuttamisen ohjeet	76
Toteutuksen seuranta	76
Yhteystiedot	77
SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJAT	77
1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)	77
2. Taivalkosken kunnantalo, Rakennushistoriallinen selvitys (RHS). Tilatohtorit Oy, 2026.	77
3. Taivalkosken paloasema, Rakennuksen ominaispiirteiden selvitys (ROS). Tilatohtorit Oy, 2026. 77	
4. Taivalkosken yleiskaavan luontoselvitys. Sweco Oy 22.1.2025.	77
5. Taivalkosken kunnantalon kuntoarvio. Otacon Oy 2023.	77
6. Taivalkosken kunnantalon tavoitekorjaushintalaskelma. KiwaInspecta 2021.	77

PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

Kunta:	Taivalkosken Kunta
Kunnanosa:	Kirkonseutu
Kaavan nimi:	Taivalkosken kirkonseudun asemakaavan muutos kortteleissa 33 ja 35
Kaavanlaatija:	Tilatohtorit Oy, Tila- ja kaavatohtorit Arkkitehti, LuK, Kai Tolonen, vastuullinen kaavakonsultti Ins AMK Eero Tolonen, kaavasuunnittelija Rak. Ark. Toni Maunula Yo Senni Tolonen, avustava suunnittelija Heikinkatu 23, 90100 Oulu Puh. 050-300 4549 tai 040-777 1188 Email: etunimi.sukunimi@tilatohtorit.fi
Hyväksytty	_____/2026
Tullut voimaan	_____/2026

TIIVISTELMÄ

Asemakaavamuutoksen kuvaus

Tässä kaavaselostuksessa esitetään Taivalkosken keskustaajaman asemakaavamuutoksen tavoitteet, eri maankäyttöratkaisujen perusteet ja ratkaisujen vaikutusten arvioimisen kannalta tarpeelliset tiedot. Selostus perustelee ja auttaa tulkitsemaan kaavan sisältöä. Selostus on kiinteä osa asemakaavaa, jonka oikeusvaikutteisen osan muodostavat kaavakartta merkintöineen ja määräyksineen.

Suunnittelun tavoitteet

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on poistaa asemakaavan suojelumerkintä koskien tyhjillään olevaa entistä kunnantaloa. Rakennus on todettu vaikeasti sisäilmasto-ongelmaiseksi. Samalla tarkistetaan ns. vanhan paloasematontin mahdollinen suojelutavoite ja kaavamerkintä. Asemakaavan laatimisen yhteydessä on keskusteltu myös muutosalueen tonttirajauksista ja rakennusoikeudesta, jotta Taivalkosken kunnalla olisi erinomaiset mahdollisuudet rakentaa alueelle uusi tulevaisuutta palveleva Taivalkosken kunnantalo.

Kaavaprosessin vaiheet

Päätös Kirkonseudun asemakaavamuutoksen käynnistämisestä on tehty kunnanhallituksessa kaavoituskatsauksessa 16.12.2025 421 §. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) asetetaan nähtäville kuukauden ajaksi, jolloin siitä on mahdollista antaa mielipiteitä. OAS päivitetään hankkeen edistyessä ja siitä voi antaa palautetta koko kaavan laatimisen ajan.

Asemakaava esitetään pohjakartalla mittakaavassa 1:2000. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kaavaselostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, vaikutusten sekä perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.

Asemakaavamuutoksen käynnistäminen, kunnanhallitus 16.12.2025 § 421, Kaavoitukatsauksella
Vireilletuloilmoitus, Tekninen lautakunta 22.1.2026 § 10, Kuulutus 16.2.2026
Päätös nähtävillepanosta (OAS, valmisteluvaihe/luonnos), Tekninen lautakunta 12.2.2026, Kuulutus 16.2.2026
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtävillä 16.2.2026-17.3.2026
Kaavan valmisteluaineisto nähtävillä 16.2.2026-17.3.2026
Yleisötilaisuus 10.3.2026 klo 18-20
Tekninen lautakunta päätös, nähtävillä olosta 26.3.2026 §
Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu 19.5.2026
Kaavan ehdotusaineisto nähtäville 31.3-30.4.2026
Kunnanhallituksen päätösesitys asemakaavan hyväksymisestä 11.5.2026
Teknisen lautakunnan päätösesitys asemakaavan hyväksymisestä 11.5.2026 §85
Kunnanhallituksen päätösesitys asemakaavan hyväksymisestä 18.5.2026
Taivalkosken kunnanvaltuuston hyväksymiskäsittely 28.5.2026
Asemakaavan lainvoima 8.7.2026
Asemakaavan toteuttaminen alkaa 8.7.2026

Asemakaavan toteuttaminen

LÄHTÖKOHDAT

Suunnittelualue

Taivalkosken asemakaava-alue sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla Taivalkosken kunnassa kirkonkylän keskustassa. Asemakaavoitettavan alueen pinta-ala on noin yksi hehtaari.

Asemakaavan päivittämisellä ja muutoksella on tavoitteena tarkastella rakennusten suojelumerkintöjä korttelissa 33, tontilla 1 sekä korttelissa 35 tontilla 6. Asemakaavan muutos on laadittu niin sanottuna vaihekaavana. Muita tavoitteita ei ole noussut esille.

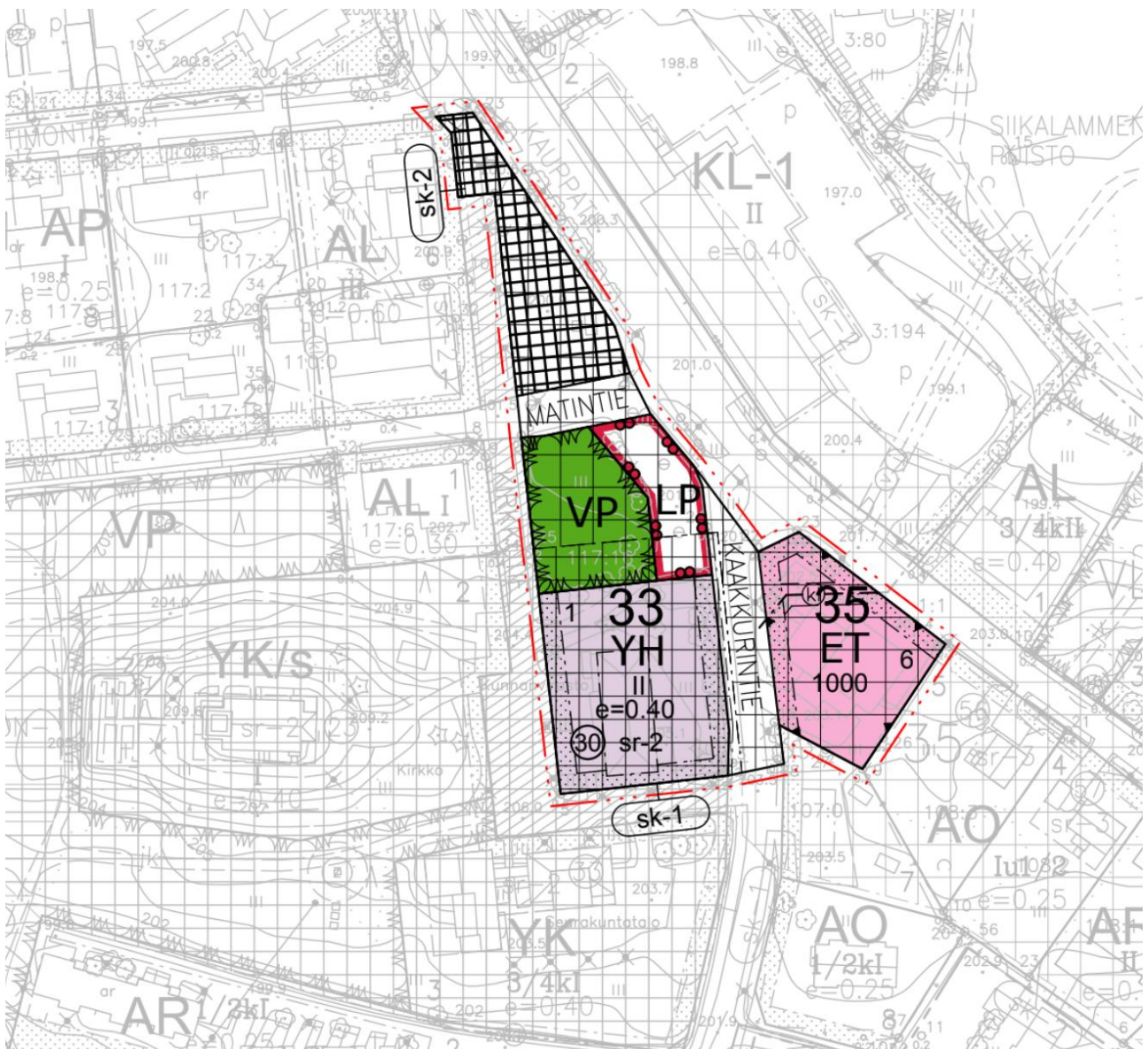
Asemakaavan muutosalue sijoittuu Taivalkosken kirkonkylään keskeiselle paikalle kuntakeskustaa. Suunnittelualue sijoittuu Kauppatien ja Kirkkotien väliselle alueelle, Kauppatien länsipuolelle. Taivalkosken kirkko sijaitsee suunnittelualueen vieressä Kirkkotien länsipuolella. Kirkonkylän palvelut sijaitsevat suunnittelualueen välittömässä läheisyydessä.

Asemakaavoitus koskee Taivalkosken kirkonseudun vuonna 2021 hyväksytyn asemakaavan korttelia 33 ja osin korttelia 35. Alueelle sijoittuvat kunnantalon pihapiiri, vanha paloasema, paikoitusalue (LP), puisto (VP) ja torialue sekä Kaakkurintien katualue.

Kaavamuutosalue rajautuu pohjoisessa Timontien ja Kauppatien risteykseen, idässä Kauppatiehen, lännessä ja etelässä Kirkkotiehen sekä korttelin 35 tontteihin 5 ja 7.

Asemakaavan vaikutusalueetta kaavamuutoksen välittömässä läheisyydessä ovat lännessä korttelin 32 YK/s alue (kirkonmäki), idässä korttelin 11 KL-1 -alue (S-Market) ja korttelin 9 AL -alue, etelässä korttelin YK -alue (seurakuntatalo) sekä pohjoisessa korttelin 26 AL -alue. Laajemmin vaikutusalueetta on koko kirkonkylän taajama ja kunta hallinnollisten toimintojen sekä mahdollisten yksityisten toimijoiden sijoittuessa muutosalueelle.

Tällä asemakaavan muutoksella päivitetään Taivalkosken kunnan kirkonseudun kortteli 33 ja korttelin 35 osa tontti 6 Taivalkosken kirkonseudun historialliset arvot ja kunnan lisärakentamistarpeet huomioiden. Asemakaavoituksen yhteydessä on laadittu Taivalkosken entisestä kunnantalosta suppea rakennushistoriallinen selvitys ja entisestä paloasemarakennuksesta rakennuksen ominaispiirteiden selvitys.

Kuva 1. Ote Taivalkosken ajantasa-asetakaavasta. Asemakaavan tarkastelualue on rajattu punaisella kolmipistekatkoviivalla.

Alueen yleiskuvaus

Kaavamuutosalue sijaitsee Taivalkosken kunnan keskustaajaman ytimessä keskellä kuntakeskuksen palveluja. Suunnittelualueen voimassa oleva asemakaava on hyväksytty vuonna 2021. Suunnittelualueella ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsee useita kunnan toiminnan kannalta keskeisiä rakennuksia ja toimintoja.

Osalla alueen rakennuksista on kulttuurihistoriallista arvoa. Kunnantalo on arvioitu maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi (sr-2). Lähistöllä sijaitsee useita maakunnallisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia. Taivalkosken vanha

puukirkko ja seurakuntatalo sijaitsevat suunnittelualueen vieressä, aluetta rajaavan Kirkkotien toisella puolen.

Suunnittelualue ja kunnantalo sisältyy osin (kortteli 33) maakunnallisesti arvokkaalle rakennetun kulttuuriympäristön alueelle (sk-1) ja osin (muut alueet) paikallisesti arvokkaalle kauppapien rakennetun kulttuuriympäristön alueelle (sk-2).

Väestö, työllisyys ja palvelut

Taivalkosken keskustaajama on kunnan hallinnollinen ja toiminnallinen ydin. Väestökehitys on pitkällä aikavälillä ollut laskeva ja ikärakenne painottuu ikääntyneisiin, mikä vaikuttaa palvelutarpeisiin ja työvoiman saatavuuteen.

Työllisyys perustuu pääosin julkisiin palveluihin, kaupan ja palvelualojen yrityksiin sekä alueellisesti merkittäviin luonnonvara- ja matkailutoimintoihin. Työpaikat keskittyvät keskustaajamaan, jossa sijaitsevat keskeiset työnantajat.

Palvelutarjonta kattaa peruspalvelut, kuten sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutuksen, vähittäiskaupan sekä kunnan hallintopalvelut. Keskustaajama toimii palvelujen saavutettavuuden kannalta keskeisenä alueena koko kunnan väestölle.

Taivalkosken kunta työllistää tällä hetkellä noin 158–165 henkilöä. Kunnantalo muodostaa tärkeän työpaikkakeskittymän, josta käsin aikaisemmin työskenteli arviolta noin 30 henkilöä. Taivalkosken seurakunnassa työskenteli lokakuun 2024 lopussa yhteensä 8 henkilöä pääasiassa seurakuntatalolta käsin. Kalankasvatus Vääräniemi Oy:ssä työskentelee noin 3-5 henkilöä entisen paloaseman vuokratiloissa. Kokonaisuudessaan kalankasvatusyrityksessä työskentelee yli 20 henkilöä.

Rakennettu ympäristö

Asemakaavan muutosalueella ja sen viereisillä alueilla on eri-ikäisiä rakennuksia, joista suurimmalla osalla on kulttuurihistoriallista arvoa. Alueella sijaitsevat rakennukset:

- o Taivalkosken entinen paloasema 1960-luvulta
- o Taivalkosken entinen kunnantalo 1954–74
- o Taivalkosken vanha puukirkko 1932–33
- o Taivalkosken seurakuntatalo 1965

Näistä kohteista tarkemmin luvussa Rakennettu kulttuuriympäristö.

Kuva. Taivalkosken kirkonkylä vuodelta 1933. Kunnantalo on rakennettu myöhemmin kuvassa kirkon vasemalla puolella näkyvän lainajyvästön makasiinin tilalle. Viljelysmaisema on hyvin avoin.

Kuva. Erkki Mikkola 1933. Finna-kuvakokoelma. Museovirasto CC BY 4.0.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Asemakaavan muutosalueella tai sen vaikutusalueella ei ole valtakunnallisesti arvokkaita rakennettuun kulttuuriympäristöön kuuluvia kohteita tai alueita.

Kaavamuuutosalueen ja vaikutusalueen rakennusperintökohteet on luetteloitu Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 inventoinnin mukaan ja osoitettu maakuntakaavassa (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2015).

Taivalkosken kirkonkylän kulttuurihistoriallisten rakennusten inventointi on laadittu vuonna 2002 ja vireillä olevaan yleiskaavaan liittyen on tehty aiempaa inventointia tarkentavia ja täydentäviä inventointeja on laadittu vuonna 2013. Taivalkosken kirkonkylän kulttuurihistoriallisten rakennusten täydennysinventointi 2013 on tarkistettu 2020 Sweco Ympäristö Oyn toimesta.

Tätä asemakaavamuutosta varten on laadittu Rakennushistoriallinen selvitys (RHS) entisestä kunnantalosta sekä Rakennuspiirteiden ominais selvitys (ROS) entisestä paloasemasta, jotka sijoittuvat muutosalueelle (katso liitteet II ja III).

Maakunnallisesti arvokkaat rakennusperintökohteet

Kuva. Maakunnallisesti arvokkaat rakennukset kaavamuutosalueen ympäristössä. *Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 Taivalkoski.*

1. Vahtola-Pukkinen, entinen kunnantalo
2. Taivalkosken pappila 1936
3. Taivalkosken kirkko 1932-33
4. Karvosen kauppatalo 1920
5. Taivalkosken seurakuntatalo 1965
6. Taivalkosken kunnantalo 1954
7. Jalavan kauppatalo 1865-1917
8. Matintalo
9. Jakkila
10. Törmälä
11. Veikkola
12. Arvola

Alla on kuvattu tarkemmin vain asemakaavamuutoksen vaikutusalueella olevat maakunnallisesti arvokkaat rakennukset.

Taivalkosken kirkko

Taivalkosken nykyinen kirkko on arkkitehti K. S. Kallion suunnittelema vuosina 1932-33 rakennettu puinen pitkäkirkko, jonka länsipäädyssä on kellotorni. Aikaisemmin samalla paikalla sijaitsi Jokijärveltä vuonna 1878 siirretty ristikirkko, joka tuhoutui tulipalossa vuonna 1925.

Taivalkosken seurakuntatalo

Seurakuntatalo, jossa sijaitsevat seurakuntasali ja kirkkoherranvirasto, on valmistunut vuonna 1965. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Esko Laitinen.

Kesällä 1964 päätettiin taloudellisista hankaluuksista huolimatta ryhtyä rakentamaan seurakuntataloa urakoitsijana rakennusliike Lape Limingasta. Talo oli harjakorkeudessaan lokakuussa 1964 ja se valmistui seuraavan vuoden aikana niin, että lääninrovasti Eelis Kurkela saattoi vihkiä sen käyttöön 3.10.1965.

Alun perin rakennus toimi puulämmityksellä, mutta kun lämmitys 70-luvulla vaihdettiin öljylämmitykseksi, muutettiin halkovaja päiväkodiksi. Myöhemmin 80-luvulla lämmitysjärjestelmä muutettiin kaukolämmölle. Seurakuntatalolle rakennettu kappalaisen asuinrakennus oli vuokralla vuoteen 1983 asti, jolloin tilat muutettiin seurakunnan toimisto- ja arkistotiloiksi. Samalla diakonissan asunto ja vastaanottotilat muutettiin nuorisotiloiksi.

Vuonna 2000 seurakuntasalin ulkoneva eteläpääty jouduttiin tukemaan uudelleen, koska sen rakenteet eivät kestäneet. Samalla korjaustöiden yhteydessä vaihdettiin seurakuntasalin lattia. Talon katolle laitettiin myös risti seurakuntasalin merkiksi.

Seurakuntataloa on laajennettu ja peruskorjattu 2010-luvulla.

Karvosen kauppatalo

Pihapiiriin kuuluu kaksi kookasta kauppataloa, Matkalaisen pirtti ja kauppatalo eli Lehon porvarin talo, sekä talousrakennuksia. Rakennukset ovat esimerkkejä talonpoikaisesta rakentamisperinteestä. Kauppakartanona toiminut pihapiiri on historiallisesti arvokas.

Kauppias Eljas Karvonen tuli Taivalkoskelle Kuusamosta Poussun kylästä ja perusti kaupan vanhan Karvosen paikalle vuonna 1884. Eljas Karvonen kuoli 1898 ja kaupan pitoa jatkoivat hänen poikansa Eetu ja Aaro Karvonen yhteisesti vuoteen 1911 saakka äitinsä Kreeta Karvosen tukemina.

Aaro Karvonen rakennutti Lehon talon paikalle oman kauppakartanonsa vuonna 1911 ja jatkoi siinä kaupankäyntiä "Lehon porvarina".

Vuonna 1920 kaupan viereen kulmittain rakennettiin kaksikerroksinen asuintalo ja sen jatkeeksi hirsirunkoiset varastomakasiinit. Myös kauppataloa korotettiin 1920-luvulla.

Jalavan kauppatalo

Jalavan kauppa on Suomen vanhin edelleen toiminnassa oleva kauppa, jossa on hyvin säilynyt perinteinen kyläkaupan henki. Rakennuksen ulkoasu ja sisätilat ovat säilyneet menneen ajan asussa. Vanha, alkuperäinen sisustus yhdistettynä perinteisiin kauppatarvikeisiin kertoo havainnollisesti entisajan kaupankäynnistä.

Kauppatalon pihapiiriin kuuluvat vuonna 1883 rakennettu kaupparakennus, vuonna 1922 rakennettu

asuinrakennus, 1930-luvulla rakennettu navetta, kaksi 1800-luvun lopulla rakennettua varastomakasiinia sekä vuonna 1928 rakennettu autotalli.

Koillismaalla Taivalkosken kirkonkylässä toimivan Jalavan kaupan perusti Hirvensalmella asuneen vienankarjalaisen kauppiaan Rodin Jakowleffin poika Stephan Jakowleff, joka kiersi laukkukauppiaana Koillismaalla 1800-luvun loppupuoliskolla. Jakowleff perusti ensimmäisen kauppapuotinsa Suomen puolelle 1870-luvun lopulla. Tuolloin hän toimi kauppiaana Puolangan kirkolla. Vuonna 1880 hän muutti Taivalkoskelle ja aloitti kauppatoiminnan aluksi vuokratiloissa Jussilan talon pirtissä.

Jalavan kauppatalo valmistui vuonna 1887 vienankarjalaisten rakennusmiesten toimesta. Rakennuksessa oli kauppapuoti, konttori, kauppiaan asuntona kamari, sali, ruokahuone ja pirtti, jossa myös matkalaiset saattoivat yöpyä.

Kaupan pitoa jatkoivat vuonna 1907 Jakowleffin pojat Nikolai ja Mikko. Nikolai muutti nimensä Jalavaksi vuonna 1926. Heidän aikanaan kauppa kehittyi sekatarvikekaupaksi, eli tekstiilien ohella kaupassa myytiin elintarvikkeita. Jalavat perustivat myös pieniä sivumyymälöitä Taivalkosken syrjäkylille.

Pihapiiriä täydentää vuonna 1922 rakennettu asuinrakennus. Sen iso pirtti oli matkalaisten käytössä, siellä ruokailtiin ja yövyttiin. Talon toisessa päässä oli kauppiaan käytössä pirtti ja keittiö sekä palkollisen kamari. Lisäksi pihapiirissä on 1930-luvulla rakennettu navetta ja kaksi 1800-luvun lopulla rakennettua varastomakasiinia sekä vuonna 1928 rahtiautoa varten rakennettu autotalli. Pihapiirissä on aikoinaan ollut myös 20 hevosen talli, kaksikerroksinen iso makasiinirakennus, kiviliiteri, öljymakasiini, savusauna ja iso halkoliiteri.

Kuva.

Postikorttikuva
Kirkonmäestä
vuodelta 1962
tai 1963.

Taivalkosken kunnantalo

Taivalkosken kunnantalo on tyypillinen jälleenrakennuskauden tyylin arkkitehtuuria edustava hallintorakennus. Kunnantalo kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Taivalkosken kunnantalosta on laadittu rakennushistoriallinen selvitys tätä asemakaavamuutosta varten (Liite II).

Kunnan virasto oli ennen oman virastotalon rakentamista toiminut Iivari Vahtolan talossa. Kunnan kasvaessa kävi Vahtolan talo kuitenkin ahtaaksi ja epäkäytännölliseksi. Kunnantalo on rakennettu vuonna 1954. Taivalkosken kunnantaloon tyypipiirroksia on suunnitellut Maaseudun Keskusrakennustoimistossa (MKR, nykyinen FCG Finnish Consulting Group Oy) Rovaniemellä arkkitehdit Eila Piironen ja Annikki Harlas vuonna 1949. Rakennukseen on tehty laajempia peruskorjauksia ja muutoksia ainakin vuosina 1987, 1996 ja 2011, 2021.

Rakennuksessa oli kunnanarkistot, valtuustosalin, toimistohuoneita ja henkilöstön asuntoja. Talossa asui muun muassa kunnanjohtaja, palopäällikkö ja sosiaalisuhteeri. Henkilöstömäärän kasvettua asunnot muutettiin toimistotiloiksi, viimeisimpänä talossa asui kunnanjohtaja Eero Lohi, joka muutti pois 80-luvulla. Kunnantalossa oli myös aikanaan talli kunnan paloautolle, talli muutettiin

myöhemmin arkistotilaksi. Kerrosten välillä on kaksi portaikkoa sekä hydraulinen invahissi. (6).

Vuonna 1987 kunnantaloon tehtiin suurempi peruskorjaus, jossa taloon saatiin toimistotiloja lisää. Vuonna 1996 ahtaita käytäviä avarrettiin (6). Rakennuksen alkuperäistä rakennetta on myös lisäeristetty molemmin puolin. Toimenpiteiden yhteydessä lisäeristysten soveltuvuutta ei ole varmistettu kastepistelaskelmin. Julkisivujen ulkoasu on muuttunut vuonna 2021 tehdyllä eristerappauksella, samalla väri muuttui tummemmaksi.

Ulko-ovet ja ikkunat on uusittu vuosien 1997–98 peruskorjauksessa. Sisääntulokatokset ja portaikot luiskineen on uusittu useassa eri vaiheessa. Hormit on purettu ja IV-laitteet on asennettu katolle vuoden 2021 peruskorjauksessa.

Rakennus on mainittu pystyhirsirakenteiseksi. Kunnan rakennusmestari Esko Bullerin haastattelun mukaan pystyhirsirunko olisi kirkonkylällä eräässä toisessa, aiemmin kunnalle kuuluneessa rakennuksessa (6). Tehtyjen rakenneavausten perusteella rakennuksessa on tavallinen rankarunko, jossa on käytetty eristeenä kutterinpurua.

Rakennukseen tehtiin IV-saneeraustyö vuonna 2021. Rakennus on poistettu käytöstä vaikeiden sisäilmaongelmien vuoksi vuonna 2024 ja on nykyisin tyhjillään.

Taivalkosken kunnantalo edustaa sotien jälkeistä ns. jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria rationaalisine pelkistettyine piirteineen. Tyypillisiä piirteitä ovat vähäeleinen mittakaava, kolmikerrosroiskerapatut julkisivupinnat, tiilikate sekä liuskekiven käyttö esim. sokkeleissa. Porrashuoneet on verhottu tyypillisillä lakatuilla mäntyrimapaneeleilla. Rakennus on kellarillinen. Materiaalien käytössä heijastuu edullisten kotimaisten materiaalien käyttö, joskin rakennus on valmistunut vasta vuonna 1954, jolloin sotakorvaukset on maksettu ja eri materiaalien käyttö on alkanut jo monipuolistua.

Aikaisemmissa arvottamisissa korostuu rakennuksen rungon väärä olettava pystyhirsirakenteena. Tämä ei ole käynyt ilmi kuntotutkimuksissa tehdyissä rakenneavauksissa, joissa rakenteena on ollut rankarunko kutterinpurueristyksineen sekä lisäeristyksineen molemmin puolin alkuperäistä seinärakennetta. Se minkä vahvuinen kantava runko on, ei ole käynyt ilmi rakenneavauksissa.

Rakennus sinällään on melko tavanomainen ja sen arvot ovat heikentyneet sisätilamuutosten ja peruskorjausten takia. Rakennuksen on suunnitellut Maaseudun keskusrakennuskonttori, joka perustettiin suunnittelemaan sodanjälkeen Suomen kuntiin mm. koulurakennuksia.

Rakennus on toiminut Taivalkosken kunnantalona vuosien 1954–2023. Rakennuksella on siten merkittävyyttä Suomen kuntien hallintohistorian kannalta.

Rakennuksen hallittu mittakaava kirkonmäen miljöössä on säilynyt. Kaksikerroksinen aumakattoinen rakennus on hyvin pelkistetty neliön muotoisine ikkunoineen. Rakennukseen ei ole rakennettu merkittäviä lisäosia, joskin julkisivut ovat tulleet ulospäin eristerappauksen myötä. Samoin varsinainen rappaus on tehty koneellisesti, kun alkuperäien laasti on tehty käsirappauksena.

Sisätiloja on huoneiden käyttötarkoituksen ja aukotusten osalta muutettu. Alkueräisiä seinäpintoja on levytetty. Porrashuoneet ovat säilyneet lakattuine kuusirimapaneeliverhouksineen.

Kunnantalon arvo nykyasussaan on lähinnä mittakaavallinen miljöön osana. Rakennus on tyypillinen vuonna 1954 jälleenrakennuskauden tyyliin rakennettu rationaalinen hallintorakennus. Kyläkuvassa rakennus on vähäeleinen, lähinnä sen sijainti kertoo alkuperäisestä merkittävydestä.

Rakennuksella ei ole kerroksellisia arvoja. Historialliset arvot perustuvat rakennuksen käyttöön kunnallishallinnossa.

Rakennuksella ei ole erityistä arvoa teknisten ratkaisujen tai rakennustavan osalta, aikaisempi oletamus perustuu mahdollisesti virheelliseen toteamukseen.

Taivalkosken kunnantalo on arvotettu aikaisemmin maakunnallisesti merkittäväksi ja on osa Taivalkosken kirkonmäen aluetta. Rakennushistoriallisessa selvityksessä (arkkitehti Kai Tolonen) kohde on arvotettu 5/12 pistettä, eli täyttää nykyisellään arvottamisen kriteerit, jos kohde arvioitaisiin nyt ensimmäistä kertaa. Ei ole väärin pudottaa kohteen pistemäärää neljäänkin pisteeseen. Neljä pistettä tarkoittaa, että kohdetta ei tarvitsisi arvottaa uutena kohteena. Viisi pistettä tarkoittaa lähinnä niukkaa paikallista merkittävyyttä kohteena, mikä tarkoittaisi sr- (suojeltava rakennus) kohdemerkintää asemakaavassa kuten nykyiselläänkin (sr-2).

Ottaen huomion, että merkittävimmät arvot ovat Kirkonmäen miljööseen liittyvä, voitaneen nykyinen suojelu purkaa. Uudisrakentamisen keinoin voidaan Kirkonmäen maakunnallisesti arvokasta miljöötä kehittää edelleenkin entistä korkeatasoisempana. Historiallinen todistusvoimaisuus, mitä kohteella on, säilyy myös paikan välityksellä osana klassista kirkollista ja kunnallista hallintokeskusta. Se voi heikentyäkin, jos uusi kunnantalo rakennetaan toisaalle.

Paikallisesti merkittävät rakennusperintökohteet

Kauppatien varren alueelle kaavamuutosalueen läheisyyteen sijoittuu kolme tällaista kohdetta. Paikallisesti arvokkaille kulttuurihistoriallisille rakennusperintökohteille on annettu kaavamääräys eli

sr-3 PAIKALLISESTI ARVOKAS SUOJELTAVA RAKENNUS.

Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja / tai kyläkuvan kannalta arvokas rakennus. Rakennuksessa suoritettavat korjaus- ja muutostoimenpiteet sekä pihapiirin täydennysrakentaminen tulee toteuttaa siten, että kohteen historiallisesti tai kyläkuvallisesti arvokas luonne säilyy.

55. Jylkäs 1948 jälleenrakennuskausi

56. Mattila 1955 jälleenrakennuskausi

57. Pekkala 1957 jälleenrakennuskausi

Numero viittaa yleiskaavan rakennusinventoinnin kohdeluetteloon.

Moderni rakennusperintö

Modernia rakennusperintöä kaavamuutosalueen vaikutusalueella edustavat maakunnallisesti arvokas Seurakuntatalo, torin ympäristön asuin- ja liikerakennukset, sekä kaavamuutosalueella olevat jälleenrakennuskauden tyyliin rakennettu maakunnallisesti arvokas tyhjillään oleva kunnantalo sekä paloasema, jota ei ole aikaisemmin arvotettu. Entisestä paloasemasta on laadittu rakennuksen ominaispiirteiden selvitys, joka on tämä selostuksen liitteenä (Liite III).

Entinen paloasema

Kuva. Taivalkosken ensimmäinen paloasema sijaitsi vuonna 1954 rakennetun kunnantalon kellarissa. Vuonna 1968 rakennettu ja 1995 laajennettu entinen paloasema on hyvin keskeisellä paikalla kunnantaloa vastapäätä. Rakennuksen letkutorni on lähialueen maamerkki. Tämän hetkisessä asemakaavassa tontti on merkinnältään ET, eli yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue. Rakennukseen myöhemmin tehty laajennus on tehty taitavasti alkuperäistä mittakaavaa ja tyyliä noudattaen.

Paloasemarakennus on rakennettu vuonna 1968. Tontilla sijaitsi aikaisemmin kunnan terveystalo. Rakennusta laajennettiin vuonna 1993, jolloin rakennettiin toinen autohalli. Vuoteen 2021 asti rakennus oli pelastustoiminnan käytössä,

kunnes Pohteen uudet tilat valmistuivat Taivalvaarantielle. Pelastustoimi luopui tilojen käytöstä niiden käytyä ahtaiksi ja nykykalustolle sopimattomaksi. Vuodesta 2021 rakennus on ollut myytävänä. Tällä hetkellä rakennus on vuokrakäytössä.

Rakennus on punatiilinen ja siinä on konesaumapeltinen pulpettikatto. Rakennukselle tunnuksenomaista on sen letkutorni, joka toimii maamerkkinä lähialueella. Sisätiloissa väliseinät ovat muurattuja ja valkoiseksi maalattuja, lattiamateriaaleina on vinyylilaatat ja linoleumimatto. Kalustohallissa lattiat ovat teräsbetonia, lisäksi hallissa on myös rasvamonttu. Laajennuksena tehty uudempi rakennusosa on materiaaliltaan yhtenevä ja liittyy hyvin vanhempaan rakennusosaan. Rakennukseen on tehty asbestikartoitus vuonna 2022, jossa ei löydetty asbestia. Lisäksi kuntotutkimus on tehty 2017.

Kerrosalaa rakennuksella on 569 k-m² ja kellarin pinta-ala on 125 m². Tontti on Taivalkosken kunnan omistama 1950 m². Rakennuksessa on toimisto- ja sosiaalitylöitä, kokoushuone, väestönsuoja, varastoja sekä kaksi autohallia. Rakennuksessa on vesikiertoiset patterit, jotka lämpiävät kaukolämmöllä.

Taivalkosken entinen paloasema edustaa arkkitehtuuriltaan rationaalista käyttörakennusta. Tyypillisiä piirteitä ovat puhtaaksi muuratut julkisivut, konesaumattu pulpettikatto ja rakennuksen voimakas elementti, sen letkutorni.

Kauppapientien suuntaan korostuvat etenkin suuret noston ovet. Rakennusta on laajennettu vuonna 1995. Sinällään laajennus täyttää 30-vuoden käyttöiän, joten sen kerroksellisuutta on mielekästä arvioida osana kokonaisuutta. Laajennus on sopusuhtainen ja täydentää alkuperäistä paloasemaosaa.

Rakennus sinällään on melko tavanomainen. Varsinaisesta arkkitehtuurista ei ole tietoa, eikä siten rakennustaiteellisesti sitä voi arvioida suunnittelijan tuotannon merkittävyyden kannalta.

Entinen paloasema on suositeltavaa pitää käytössä. Kunta on luopumassa omistuksesta ja onkin järkevää pohtia yhdessä tulevan omistajan kanssa rakennuksen mielekästä hoitoa ja ylläpitoa. Myös tuleva käyttötarkoitus muutoksineen saattaa heikentää rakennuksen olemusta. Toisaalta esimerkiksi nosto-ovien muuttamien lasijulkisivuiksi parantaisi Kauppapientien ilmettä eikä heikentäisi entisen paloaseman kauneusarvoja. Koska mahdollisesti paikallisesti arvokkaana kohteena rakennus on ns. rajatapaus, ei tässä vaiheessa sr- (suojeltava rakennus) merkintää ei vielä suositella.

Entinen paloasema on arkkitehtonisilta, historiallisilta ja ympäristöarvoiltaan rakennus, jota ei tarvitse arvottaa (pisteet arvioinnissa 4/12). Se sijaitsee paikallisesti merkittävällä rakennetun kulttuuriympäristön Kauppapientien (pky-) alueella.

Kirja

Kaavamuutosalueella torin reunalla on vuonna 2005 julkistettu Kalle Päätalon muistomerkki *Kirja*, jonka on tehnyt taiteilija, arkkitehti Arja Renell.

Teräksinen teos *Kirja* koostuu avoimesta kirjasta Taivalkosken torin reunalla ja siitä irronneista lehdistä torin viereisessä kunnantalon puistossa. Kalle Päätalo oli ottanut kantaa muistomerkin luonteeseen: hän ei halunnut näköispatsasta. Kirja-teos on tehty corten-teräksestä, jonka pintaan muodostuva oksidikerros, tiivis ruostepinta, on lämpimän ruskea. Teokseen puistossa olevan osan yhteydessä on kaksi kivipenkkiä, jotka on tehty harmaasta graniitista, niiden yläpinta on tasoittamaton, louhimisen jäljiltä. Teokseen liittyy Tampereella vuonna 2014 julkistettu teos *Maaltamuutto*. Teos sai vuoden 2005 ympäristötaideteospalkinnon.

Taideteoshanke lähti liikkeelle keväällä 2003, jolloin Taivalkosken kunnanhallitus sai Kalle Päätalon seura ry:ltä ja Kallioniemi-säätiöltä aloitteen muistomerkin hankkimisesta.

Maisema ja maisemarakenne

Taivalkosken keskustaajama sijoittuu Pohjois-Pohjanmaan itäosaan, vaarajakson ja vesistöjen leimaamalle alueelle. Maisemakuvaa hallitsevat luonnonläheiset piirteet, väljät rakenteet sekä vesistöjen ja metsäalueiden muodostama kokonaisuus. Kirkonkylä sijaitsee maisemallisesti poikkeuksellisen hienolla paikalla. Suunnittelualueet sijaitsee Taivalkosken kirkonkylän maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella sekä Pohjois-Pohjanmaan liiton vuoden 1997 inventoinnin ja vuoden 2014 päivitysinventoinnin mukaan.

Keskustaajaman maisemarakenne perustuu vesistön, jokiuomien ympärille rakentuneeseen asutukseen. Vesialueet muodostavat maisemallisen rungon, joka jäsentää taajaman rakennetta ja avaa näkymiä taajamatilasta ympäröivään luontoon. Vesistöjä reunustavat rantapuustot ja paikoin avoimet ranta-alueet, jotka pehmentävät rakennettua ympäristöä. Vesistön monimuotoisuus luo vahvasti paikallista omaleimaisuutta.

Alueen maasto on pääosin loivasti kumpuilevaa, ja sitä ympäröivät laajat metsäalueet. Metsät toimivat taajamaa rajaavina ja maisemaa eheyttävinä elementteinä. Rakennettu ympäristö sulautuu luontevasti metsäiseen taustaan. Taajamakuvassa on voimakkaita korkeuseroja. Lähimaisemassa kirkonmäki erottuu keskeisenä elementtinä. Kirkon torni on keskeinen dominantti.

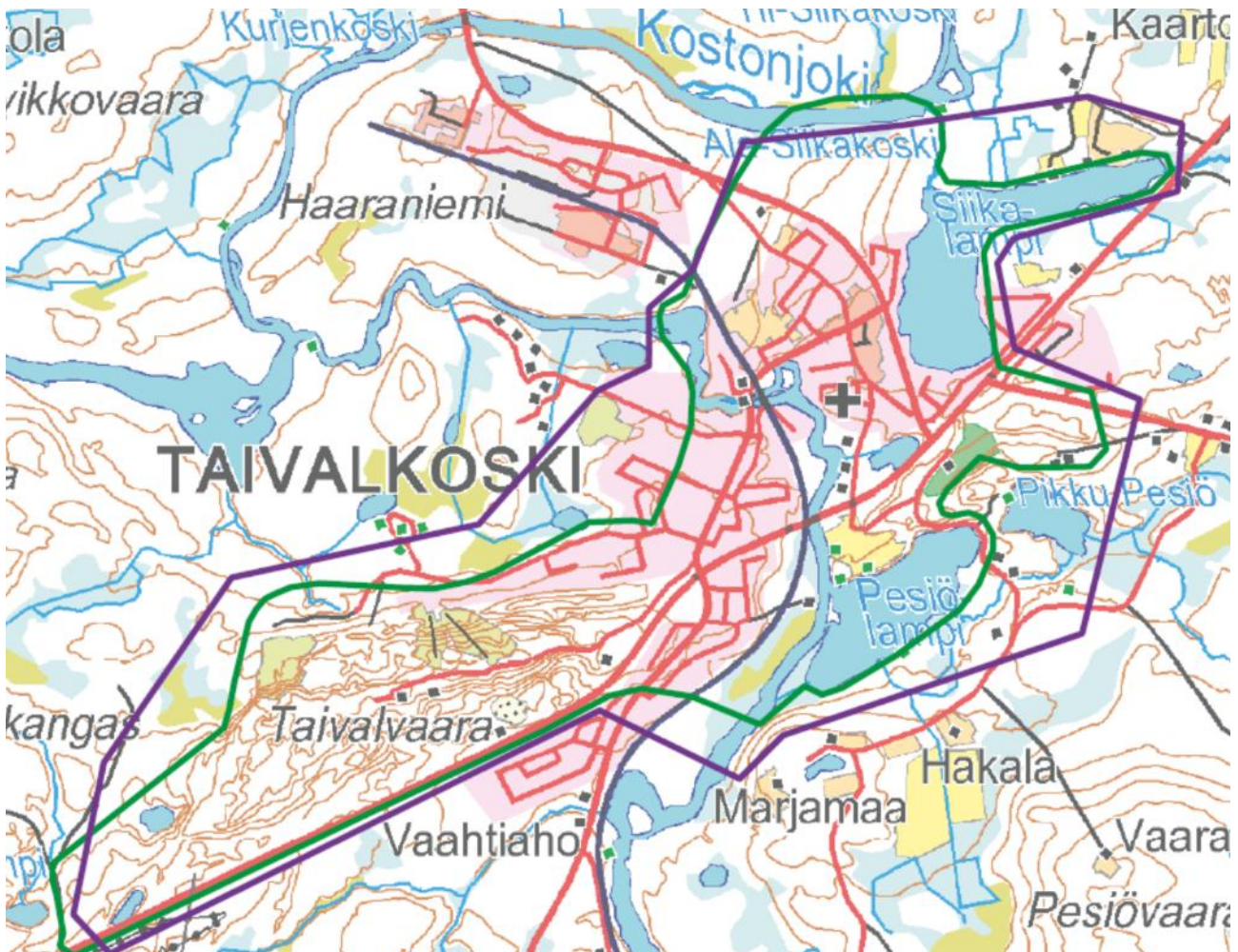
Keskustaajaman rakennuskanta on mittakaavaltaan pientä ja matalaa, koostuen pääosin omakoti- ja rivitaloista sekä yksittäisistä palvelu- ja julkisista rakennuksista. Rakennukset sijoittuvat väljästi, ja piha- sekä viheralueet ovat olennainen osa taajamakuvaa. Rakennettu ympäristö ei muodosta selkeästi rajattua urbaania tilaa. Maisema on puustoinen ja maaseutumainen. Aikaisemmin Taivalkosken maisemakuva on ollut hyvin avoin pelto- ja laitumien ansiosta, mutta muuttunut suljetummaksi tilojen lopettaessa karjanpidon ja peltoviljelyn.

Kirkonkylän torialue ja siihen liittyvät viheralueet Kauppatien varteen on rakennettu 2000-luvulla. Kivetyt toriaukion ja kunnantalon välisellä viheriöllä on Kalle Päätalon muistomerkki. Rakennusten mittakaava varsinkin Kirkonmäen läheisyydessä on hyvin pienimittakaavaista ja sopusuhtaista, mikä tekee lähimaisemakuvasta varttuneen puuston ansiosta hyvin harmonista.

Tieverkko kulkee maisemassa maaston ja vesistöjen ehdoilla, eikä se muodosta voimakkaita visuaalisia esteitä. Liikenneväylät liittyvät luontevasti ympäröivään rakennettuun- ja luonnonympäristöön. Kevyen liikenteen väylät ja katuverkko tukevat taajaman sisäistä saavutettavuutta ilman merkittävää maisemallista kuormitusta.

Taivalkosken keskustaajaman maisemaa luonnehtii luonnon ja rakennetun ympäristön tasapainoinen suhde. Maisemarakennetta hallitsevat vesistöt, metsäiset reuna-alueet ja väljät asuinalueet, jotka yhdessä muodostavat selkeän, rauhallisen ja pohjoissuomalaiselle taajamalle tyypillisen kokonaisuuden. Maisema on eheä ja selkeä, eikä siinä esiinny voimakkaita ristiriitoja eri maankäyttömuotojen välillä.

Pohjois-Pohjanmaa, Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021 kuvattu kohde numero 138. Iijoen jokivarsimaisemat Pudasjärvi Taivalkoski, ei ulotu kirkonseudun alueelle (Ympäristöministeriö 2021).

Kuva. Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (violetti raja). Vihreä aikaisempi raja on vuodelta 1997. (Asemakaavamuutos Selostus 2021)

Maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat alueet

1. Jakkilanmäki
2. Taivalkosken pappila ja Paananpuoli (vanhan sahan asuinalue)
3. Taivalkosken kirkonmäki
5. Kauppatien varsi (paikallisesti arvokas)

Kuva. Maakunnallisesti (keltainen) ja paikallisesti (musta) arvokkaat alueet kaavamutosalueen ympäristössä. Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 Taivalkoski.

Kauppatien varren alue

Kauppatien varren rakennukset sijoittuvat aikavälille 1948–1957 ja edustavat pääasiassa jälleenrakennuskauden tyyliä.

Aluekohteista tässä on kuvattu tarkemmin vain asemakaavamuutoksen vaikutusalueella oleva maakunnallisesti arvokas alue Taivalkosken kirkonmäki.

Taivalkosken kirkonmäki

Taivalkosken kirkonmäen alueella sijaitsevat hengellisen ja maallisen elämän keskukset: kirkko, seurakuntatalo ja kunnantalo.

Taivalkosken nykyinen kirkko on arkkitehti K. S. Kallion suunnittelema vuosina 1932–33 rakennettu puinen pitkäkirkko, jonka länsipäädyssä on kellotorni. Aikaisemmin samalla paikalla sijaitsi Jokijärveltä vuonna 1878 siirretty ristikirkko, joka tuhoutui tulipalossa vuonna 1925. Kirkon vieressä sijaitsee vuonna 1965 valmistunut seurakuntatalo, jossa on seurakuntasali ja kirkkoherranvirasto. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Esko Laitinen. Kirkkoa vastapäätä sijaitseva

Taivalkosken kunnantalo on valmistunut vuonna 1954. Eristerapatun kunnantalon on suunnitellut Maaseudun Keskusrakentamiskonttori.

Taivalkosken kunnantalo muodostaa yhdessä Taivalkosken kirkon ja seurakuntatalon kanssa katu- ja luonnonympäristöineen Taivalkosken kirkonmäen maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristökokonaisuuden. Rakennukset ovat tyyllillisesti ja rakentamisajankohdiltaan kerroksellisesti eri aikakausilta. Alueen harmoninen viehätys liittyy rakennusten hallittuun mittakaavaan, jossa kyläkuvallisena keskeisenä dominanttina kirkko torneineen sijaitsee kylän korkeimmalla kohdalla.

Kirkonmäen alue kuuluu myös maakunnallisesti arvokas maisema-alue rajaukseen. Sen lisäksi alueella on matkailun vetovoima-alue/matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue merkinnät.

Kuva. Ortoilmakuva kaavamuutosalueesta ja sen ympäristöstä. Paikkatietoikkuna/MML, (haettu 13.1.2026).

Muinaisjäännökset

Kartta. Muinaisjäännökset vuoden 2021 asemakaavamuutoksen (2021) lähistöllä laaditun selvityksen (punaisella rajauksella) mukaan. *Museovirasto 12.1.2026.*

Taivalkosken keskustaajaman yleiskaava-alueen arkeologinen täydennysinventointi FM Laura Ohenojan ja FT Heini Ynnilä laatimana on valmistunut 5.2.2026 (Sweco Oy). Kaavamuutosalueella ei ole tiedossa muinaisjäännöksiä.

Aikaisemmin mm. vuonna 1999 Taivalkosken kunnan alueella suoritettiin perusinventointi, jossa pyrittiin paikantamaan ja tarkastamaan aiemmin tunnetut arkeologiset kohteet sekä mahdollisuuksien mukaan paikantamaan uusia kohteita.

Aluetta koskeva arkeologinen inventointi on laadittu vuonna 2013 Taivalkosken keskusta-alueen yleiskaavan laatimisen valmistelua varten (Poutiainen, Hannu. & Bilund, Antti 2013, Mikroliitti Oy). Inventoinnissa tarkastettiin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset sekä maastossa inventoitiin arkeologisesti potentiaaliset alueet. Vuonna 2019 laadittiin Asemanseudun asemakaava-alueen inventointi (Itäpalo Jaana 2019 Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu).

Lähimmät kiinteät muinaisjäännökset sijaitsevat noin 1–2 km muutuskortteleista etelään, koilliseen ja kaakkoon Siikalammella ja Pesiölässä. Kaikki kolme kohdetta ovat kivikautisia asuinpaikkoja.

ID	mjtunnus	kohdenimi	Laji	tyyppi	ajoitus
1	832010020	Jokela	kiinteä muinaisjäännös	asuinpaikat	kivikautinen
2	832010027	Peuraniemi	kiinteä muinaisjäännös	asuinpaikat	kivikautinen
3	1000039729	Siikalampi 1	kiinteä muinaisjäännös	asuinpaikat	kivikautinen

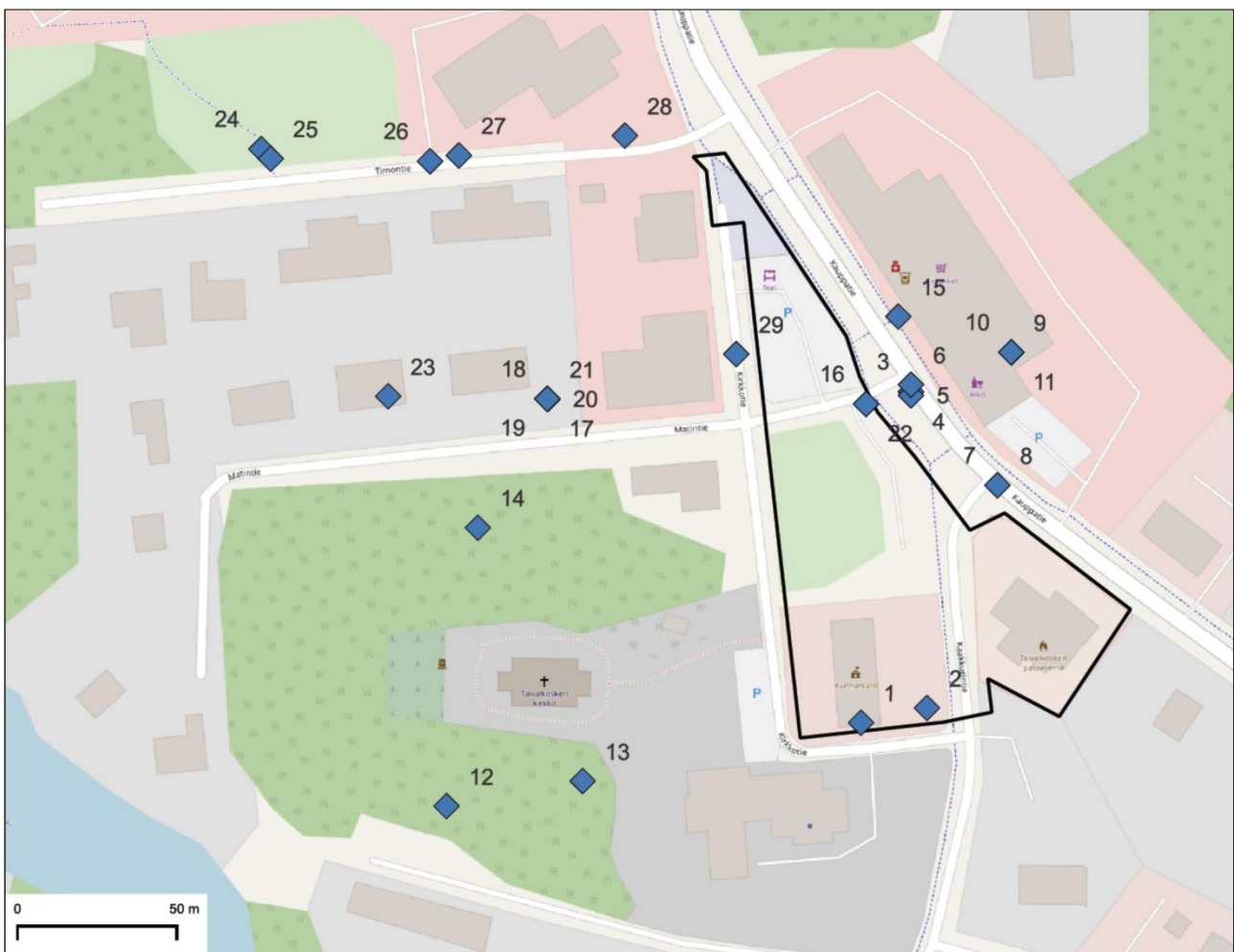
Pitäjänselitys Taivalkosken alueelta 1865. Kansallisarkiston asiointipalvelu Astia. Noudettu 5.1.2026.

Luonnonympäristö

Taivalkosken yleiskaavaa varten on valmistunut 22.1.2025 luontoselvitys luontoasiantuntija FM (biologia) Sanna Räisäsen laatimana. Luontoselvityksen tekijänä olivat linnuston osalta biologi (FM) Laura Haikonen ja muilta osin biologi (FM) Sanna Räisänen ja tarkastajana toimi luontoasiantuntija, biologi (FM) Lise-Lotte Flemming. Luontoselvitys kattaa Taivalkosken kuntakeskuksen, tiiviimmät asuinalueet, teollisuusalueita ja Taivalvaaran talviurheilukeskuksen. Luontoselvitysraportti sisältää eliöryhmien ja luontotyyppien osalta luontoarvojen huomioimiseksi oleelliset suositukset maankäyttöön. Kaavamuutosalueelle ei ole osoitettu maankäyttösuosituksia.

Kaavamuutosalue on rakennettua taajaman keskusta-aluetta, eikä alueella ole luonnonympäristön kannalta erityisen arvokasta ympäristöä. Rakentamaton osa alueesta on nurmetettua puistoa tai asfalttikenttää. Kaavamuutosalueella ei ole havaintoja luonnonsuojelulain, vesilain tai metsälain mukaisista kohteista eikä uhanalaisista tai muuten huomionarvoisista lajistoista. Alueella ei ole myöskään vieraslajeja.

Numero	Nimi	Tieteellinen nimi
1	metsäruusu	Rosa cinnamomea
2	pelto-orvokki	Viola arvensis
3	särmäkuisma	Hypericum maculatum
4	puolukka	Vaccinium vitis-idaea
5	leinikit	Ranunculus
6	isolaukku	Rhinanthus angustifolius
7	kottarainen	Sturnus vulgaris
8	varpunen	Passer domesticus
9	supikoira	Nyctereutes procyonoides
10	vesikko	Mustela lutreola
11	pähkinänakkeli	Sitta europaea
12	närehapero	Russula fennoscandica
13	kuusilahokka	Hypholoma capnoides
14	jauhorusokas	Entoloma sericeum
15	naakka	Coloeus monedula
16	sinitäinen	Cyanistes caeruleus
17	varis (alalaji cornix)	Corvus corone cornix
18	varis (alalaji cornix)	Corvus corone cornix
19	varis (alalaji cornix)	Corvus corone cornix
20	varis (alalaji cornix)	Corvus corone cornix
21	varis (alalaji cornix)	Corvus corone cornix
22	sinitäinen	Cyanistes caeruleus
23	kottarainen	Sturnus vulgaris
24	lutukka	Capsella bursa-pastoris
25	pihasaunio	Matricaria discoidea
26	rikkajuola	Elytrigia repens subsp. repens
27	niittynätkelmä	Lathyrus pratensis
28	metsähaapa	Populus tremula
29	voikukat	Taraxacum

Kartta ed. sivu. Havainnot eliölajeista kaavamuutosalueella ja lähiympäristössä. Lähde: *Laji.fi*, *pohjakartta* *OpenStreetMap*.

Taulukko. Havaitut eliölajit kaavamuutosalueella ja lähiympäristössä. Lähde: *Laji.fi*.

Virkistys

Kirkonmäki toimii viihtyisänä lähivirkistysalueena alueen asukkaille. Toripuistoalueineen toimii tapahtumapaikkana ja puisto viihtyisänä levähdyspaikkana keskustassa jalan tai pyöräillen asioiville.

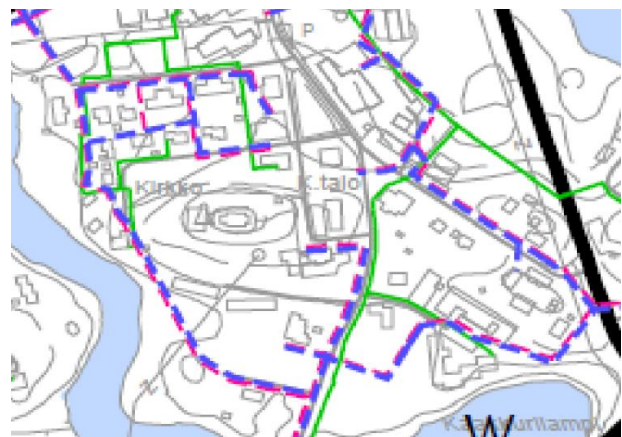

Maanomistus

Taivalkosken seurakunta omistaa maan kirkonmäellä. Kirkkotien katualue, osa Kaakkurintiestä ja Matintie on edelleen seurakunnan kiinteistöllä. Kaavamuutosalueen omistaa kunta. Entinen paloasema on myynnissä. Jos rakennus myydään, voi kunta omistaa edelleen kiinteistön ja vuokrata tonttialuetta uudelle omistajalle.

Tekninen huolto ja verkostot

Alueen runkovesijohdot (sininen), viemäriverkko (punainen) ja kaukolämpöverkko (vihreä) on kuvattu oheisessa kartassa. Kaukolämpö kulkee Kaakkurintietä pitkin. Vesi- ja viemäriverkko on seurakuntakodin ja kunnantalon välistä kohti Kaakkurintietä. Entinen paloasema on liitetty Kauppatien kautta.

Liikenne

Kaavamuutosalueen keskeltä kulkee ristiin Kaakkurintie ja Matintie kadut. Länsipuolella aluetta rajaa Kirkkotie ja itäpuolelta Kauppatie nimiset kadut.

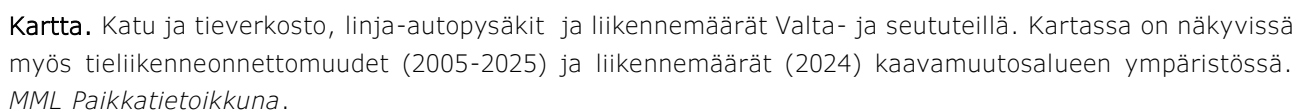
Pysäköinti on toteutettu pääasiassa tonttialueille. Yleisiä pysäköintipaikkoja on mm. S-marketin kohdalla Kauppatien kadunvarressa, ja torialueen läheisyydessä Yleisellä pysäköintialueella (LPA). Seurakuntatalon pysäköinti on sijoitettu kirkonmäen itäpuolelle piiloon seurakuntatalon taakse. (Kuvat alla).

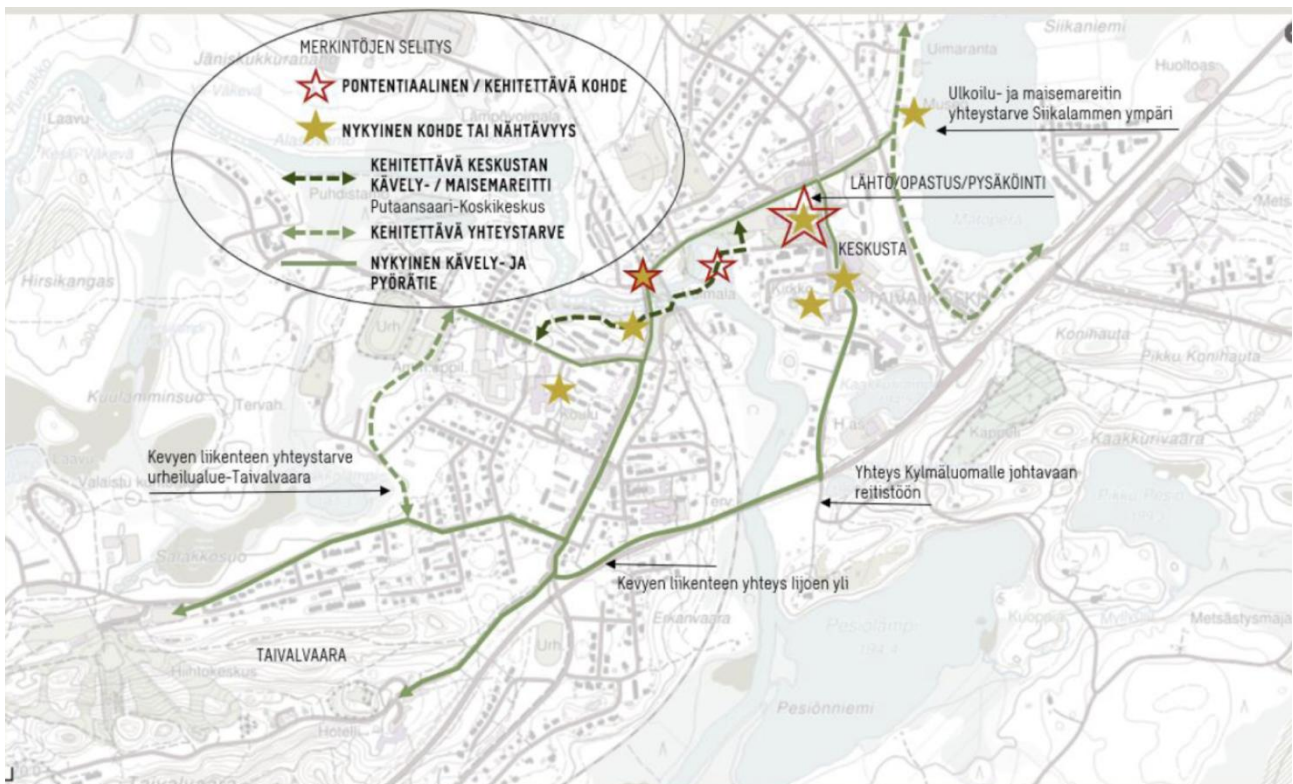
Torin takana kirkonmäelle johtava Kirkkotie on suljettu yleiseltä ajoneuvoliikenteeltä. Asemakaavan mukainen pihakatu palvelee lähinnä jalankulku- ja pyöräliikennettä sekä huoltoajoa. Muutosalueen vaikutusalueella on kevyen liikenteen väylä Kauppatien varrella. Kirkkopuistossa on kävelypolkuja.

Kuva. Kuvassa on Kirkkotie kohti Kirkonmäkeä ja seurakuntataloa. Kunnantalo on vasemalla.

Uuden kauppakeskuksen (K-Market Taivaltori) rakentaminen Talonpojantien varteen tuo muutoksia keskustan liikennevirtoihin kuten Kauppatielle. Myös uuden kunnantalon sijainti vaikuttaa siihen, miten asiointiliikenne ja pysäköinti ohjataan ydinkeskustassa.

Kartta. Keskustan reitit ja nähtävyydet. *Matkailun masterplan* 29.6.2022, Sweco. Taivalkosken kirkko ja Kalle Päätaloa kuvaava taideteos *Kirja* on osoitettu kohde tai nähtävyyshuomiolla.

Pinta- ja pohjavedet

Taajaman läpi kulkeva harjumuodostuma (Pitkälamminkangas) on vedenhankintaan soveltuvaa pohjavesialuetta. Kaavamuutosalueelle ei sijoitu luonnontilaisia pienvesiä eikä alueella sijaitse luokiteltuja pohjavesialueita.

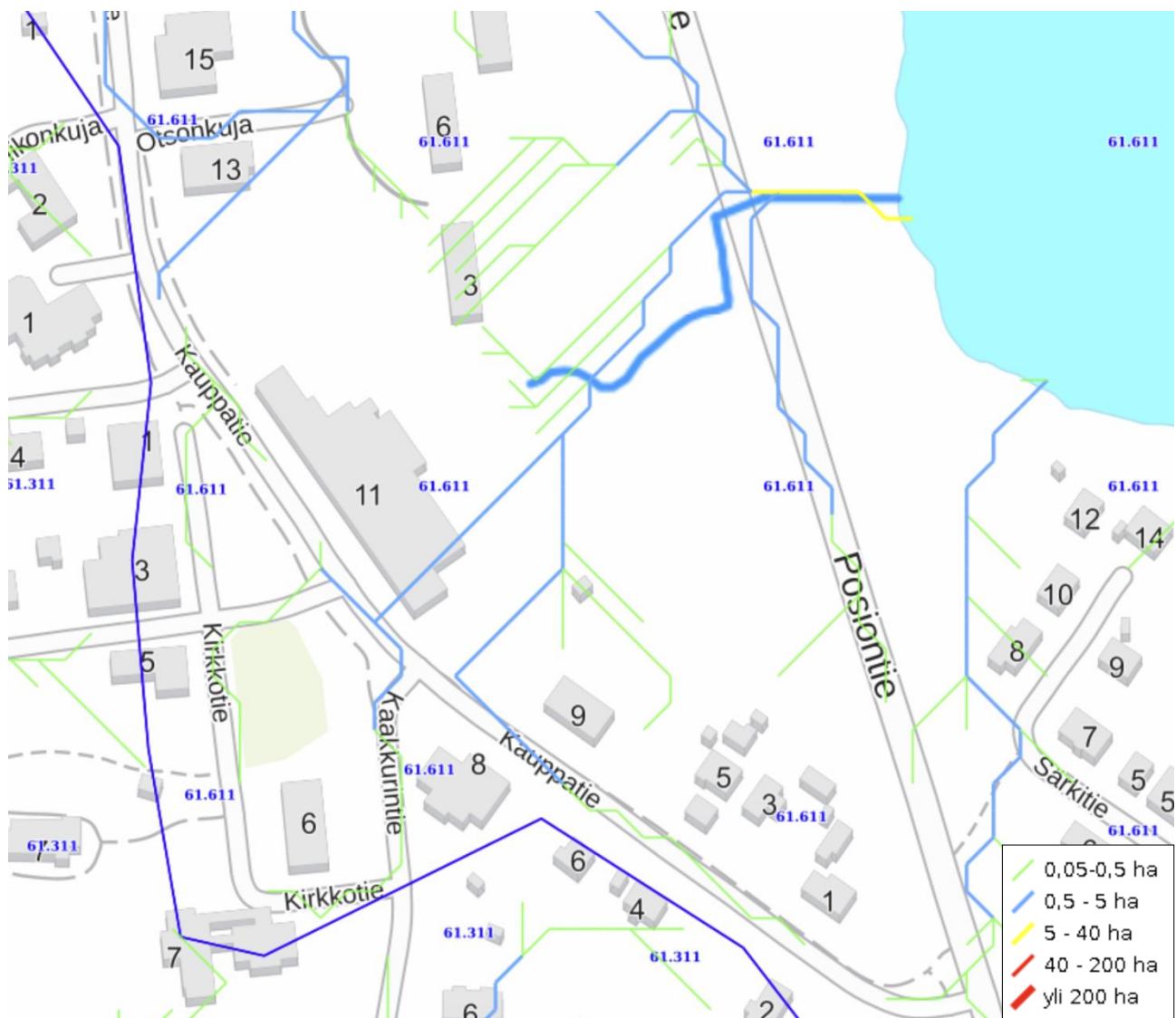
Alueen pintavedet valuvat isohkon veto-ojan kautta Siikalampeen ja edelleen Salmenojan kautta Kostojokeen.

Hulevedet

Kaavamuutosalueen länsi- ja eteläpuolelta kulkee vedenjakaja (tummansininen viiva). Vedenjakajan pohjoispuolinen osa (ja kaavamuutosalue) ovat valuma-alueella 61.611. Valuma-alueen pintavedet laskevat läheiseen Siikalampeen. Korkeuseroa vesirajaan on noin 13 metriä ja etäisyyttä noin 300 metriä.

Sulfaattimaa

Taivalkosken keskusta-alue ei ole GTK:n aineistossa potentiaalista happamien sulfaattimaiden esiintymisalueita.

Kartta. Vedenjakaja ja valuma-alueet (kolmas jakovaihe). Taulukossa yläpuolisten valuma-alueiden koko (ha). Paikkatietoikkuna/MML (haettu 14.1.2026).

Ympäristön häiriötekijät

Melu

Muutosalueella ei ole yleisiä teitä. Alueella ei ole melua aiheuttavia ympäristöhäiriöitä. Liikenteestä aiheutuu jonkin verran melua.

Alueen toteutuneisuus

Asemakaavan muutosalue on toteutunut asemakaavan mukaisena. Paloaseman muutto pois korttelista 35 on aiheuttanut paineita löytää kortteliin soveltuvaa käyttöä. Rakennus on ollut yksityiselle yritykselle vuokrattuna ja on myynnissä. Asemakaavan korttelimerkintä on vanhentunut.

Kuva. Yllä on ote alkuperäisestä rakennuskaavasta. Värityt korttelialueet ovat vuonna 1971 kunnanvaltuuston hyväksymästä rakennuskaavan muutoksesta. Entisen paloaseman kortteli on rakennuskaavassa Yt terveystalon tonttina. Torin etelälaita, joka nykyisin on puistoalueena (VP) on osoitettu AL korttelialueena. Muuton Kirkonmäki on toteutunut rakennuskaavan mukaisena. Nykyinen seurakuntatalo on esitetty ohjeellisella katkoviivalla.

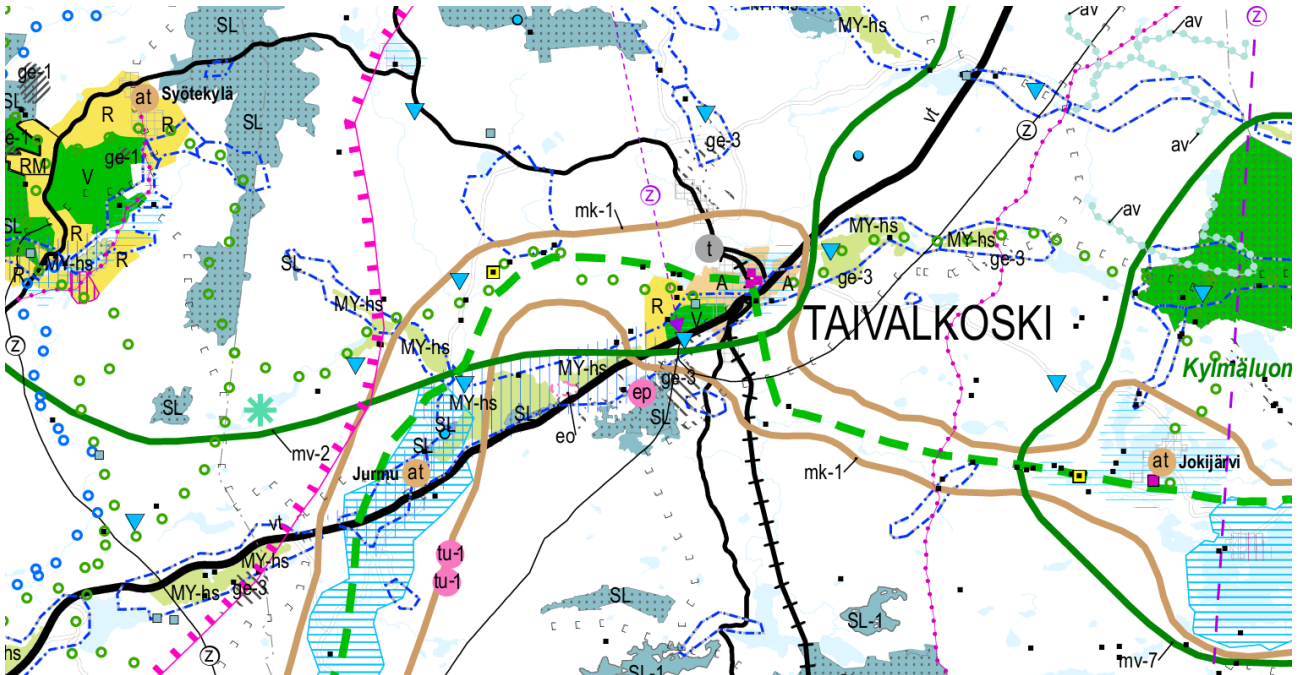
Aluetta koskevat suunnitelmat ja selvitykset

Selvitys tai suunnitelma	Laatija/hyväksyjä ja valmistumisvuosi
Taivalkosken kunnan rakennusjärjestys	Taivalkosken kunta 2015
Pohjois-Pohjanmaan 1., 2. ja 3. vaihemaakuntakaava Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaava	Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014, 2016 ja 2018 Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2025 (ei lainvoimainen)
Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015	Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2015
Taivalkosken keskusta-alueen muinaismuistoseelvitys yleiskaavan laatimisen valmistelua varten	Mikroliitti Oy, 2013
Taivalkosken kirkonkylä, kulttuurihistoriallisten rakennusten inventointi	AIR-IX Suunnittelu Ympäristötaito Oy/ Taivalkosken kunta, 2002
Taivalkosken kunnantalon rakennushistoriallinen selvitys	Tilatohtorit Oy, 2026
Taivalkosken paloaseman rakennuspiirteiden ominais selvitys	Tilatohtorit Oy, 2026
Taivalkosken keskustaajaman yleiskaava-alueen arkeologinen täydennys-inventointi.	Sweco Oy 2026
Taivalkosken keskustaajaman yleiskaavan luontoselvitys	Sweco Oy 2025
Taivalkosken maisemasuunnitelma	Oulun Viatek Oy/ Taivalkosken kunta 1991
Taivalkosken keskustaajaman Asemakaava	Taivalkosken kunta 1989
Taivalkosken kirkonseudun asemakaava: Kirkonseudun asemakaavan muutos koskien kortteleita 9, 15, 26-28, 30-35, 32A, 32B, 38 ja 105	Sweco/ Taivalkosken kunta 2021

Yllä on kuvattu keskeiset kaavamuutosaluetta kaavat, selvitykset ja suunnitelmat, niiden laatimisvuosi ja laatija.

Asemakaavan laatimista Taivalkoskella ohjaa maakuntakaava. Yleiskaava on vanhentunut ja kumottu. Taivalkosken kirkonseudun alueelle on laadittavana strategien yleiskaava, jonka tavoitevuosi on 2040.

Maakuntakaava

Kartta. Ote Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavojen yhdistelmäkartasta: Lainvoimaiset maakuntakaavat ja hyväksytty vaihemaakuntakaava. Liite 6. Hyväksytystä Vaihemaakuntakaavasta maakuntavaltuustossa 27.5.2025 (§ 5).

Alueella on voimassa vuosina 2014, 2016 ja 2018 hyväksytyt Pohjois-Pohjanmaan 1., 2. ja 3. vaihemaakuntakaavat. Pohjois-Pohjanmaan liitto on ilmoittanut maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 § mukaisesti, että maakuntahallitus on 18.8.2025 antamallaan päätöksellä (§ 92) määrännyt Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan tulemaan voimaan alueidenkäyttölain 201 § nojalla ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaava ohjaa asemakaavan laatimista.

Maakuntakaavassa Taivalkosken kirkonseudun asemakaavamuutosalue sijoittuu taajamatoimintojen alueelle (A). Merkinnällä osoitetaan asumisen, palvelujen, teollisuus- ja muiden työpaikka-alueiden ym. taajamatoimintojen sijoittumisalue ja laajentumisalueita.

Alue kuuluu Maakunnallisesti arvokas maisema-alue rajaukseen. Suunnittelumääräyksessä alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kehittämisessä on otettava huomioon alueen ominaispiirteet sekä maisema- ja kulttuuriarvot. Lisäksi alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Maisema-alueella tulee edistää peltojen, niittyjen ja muiden avoimien maisematilojen säilymistä. Uudis- ja

täydennysrakentamisen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen sopeutumiseen sijainniltaan ja rakennustavaltaan maisemaan.

Taivalkosken kunnantalolla on Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö kohdemerkintä. Suunnittelumääräyksenä on, että: *Alueiden käytön suunnittelussa tulee edistää kulttuuriympäristön maakunnallisten arvojen säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on otettava huomioon rakennettujen kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet ja ominaispiirteet. Suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015-selvitykseen kirjattuihin arvoihin ja ominaispiirteisiin.*

Asemakaavan tarkastelualue sijaitsee myös maaseudun kehittämisen kohdealueella mk. Merkinnällä on osoitettu ylikunnallisia maaseutuasuutuksen alueita, joilla kehitetään erityisesti maatalouteen ja muihin maaseutuelinkeinoihin, luonnon- ja kulttuuriympäristöön sekä maisemaan tukeutuvaa asumista, elinkeinotoimintaa ja virkistyskäyttöä. Tarkemmin maakuntakaava määrittelee alueen maaseudun kehittämisen kohdealueeksi: mk-1 / Suunnittelumääräyksessä on, että Iijokilaakson voimalaitosympäristöjen suunnittelussa ja käytössä tulee ottaa huomioon kalateiden toteuttamismahdollisuudet.

Maakuntakaavassa on viheryhteystarvemerkinä, jolla osoitetaan kaupunkiseutujen ja jokilaaksovyöhykkeiden sisäisiä ja niitä yhdistäviä tavoitteellisia ulkoilun runkoreittejä ja niihin liittyviä pienialaisia virkistysalueita. Merkinään sisältyy sekä olemassa olevia että kehitettäviä ulkoilu-, pyöräily-, melonta- ym. reittejä. Suunnittelumääräyksenä on, että *Yksityiskohtaisemmallalla suunnittelulla tulee turvata virkistysalueiden ja -reittien seudullinen jatkuvuus ja kehittäminen sekä liittyminen virkistyskeskuksiin, suojelualueisiin ja kulttuuriympäristöihin.*

Muutosalue kuuluu matkailun vetovoima-alueeseen/ Matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealueeseen (mv). Merkinnällä osoitetaan ympäristöarvojen, matkailun ja virkistystyksen kannalta valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä aluekokonaisuuksia.

Lisäksi Taivalkosken kirkonkylän läpi kulkee valtatie ja seututie sekä rautatielinja.

Taivalkosken keskustaajaman strateginen yleiskaava

Taivalkosken keskustassa ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa. Aikaisempi yleiskaava on laadittu vuosina 1981–88 ja hyväksytty 1989. Yleiskaava on vanhentunut sisällöltään ja tavoitteiltaan. Keskustaajamaan on laadittu 1998 kaavarunko, mutta sitä ei ole hyväksytty.

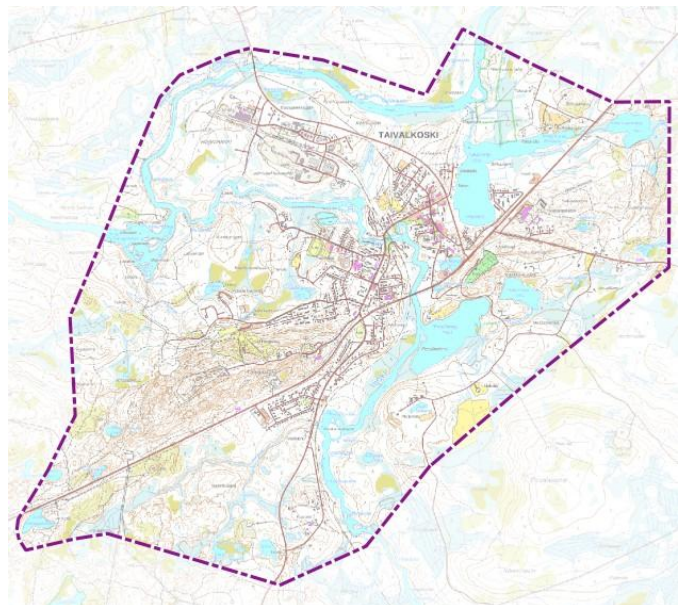
Taivalkoskella on laadittavana keskustaan ja taajaman lievealueille strateginen oikeusvaikutteinen yleiskaava, joka ohjaa asemakaavoitusta ja muuta maankäyttöä. Kaavalla määritellään kehityksen suuntaa, lähitulevaisuuden rakentamisen määrää ja sijoittumista palvelujen, elinkeinojen ja matkailun, asutuksen, liikenteen ja virkistysten osalta. Kaavan tavoitevuosi on 2040.

Keskustaajaman yleiskaavoitus on käynnistetty jo vuonna 2011, ja sitä varten on laadittu selvityksiä jo vuosina 2012–2014. Rakennemalli- vaihtoehtoja laadittiin vuonna 2014 ja kaavarunkotasoinen alustava luonnos valmistui vuonna 2016. Sitten yleiskaavan tavoitteet ja vaatimukset ovat muuttuneet ja tarkentuneet, ja yleiskaavan laadinta on ollut keskeytyksissä.

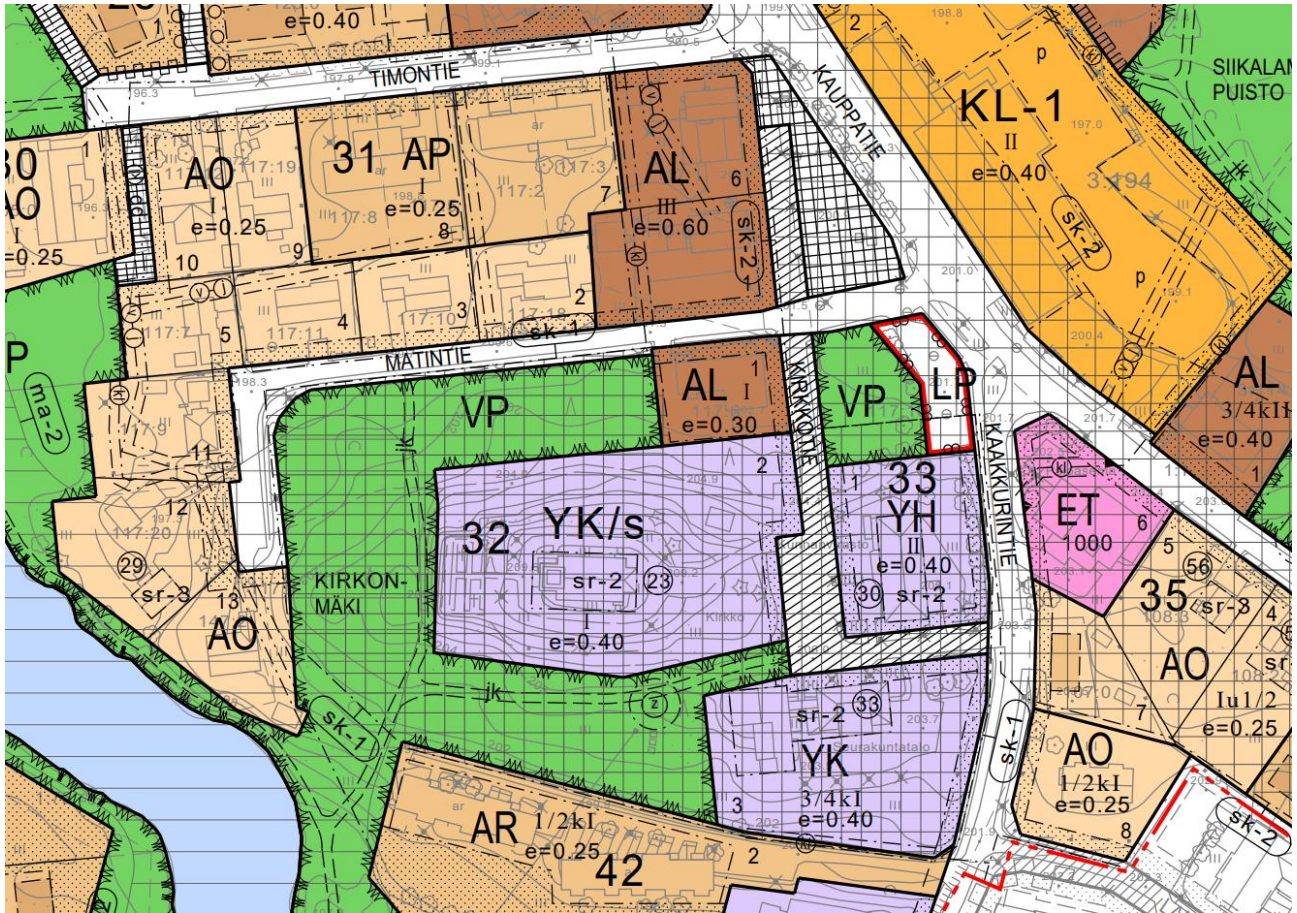
Strategisen yleiskaavan laatiminen on käynnistetty uudelleen 27.3.2025 teknisen lautakunnan päätöksellä (§ 43) ja kuulutettu vireille. Oikeusvaikutteisen yleiskaavan laatiminen on tullut uudestaan ajankohtaiseksi mm. kuntastrategian valmistuttua. Valtuustoseminaari kaavan tavoitteista järjestettiin lokakuussa 2025.

Yleiskaavan ympäristöselvityksiä on päivitetty nykyvaatimusten mukaisiksi vuonna 2025 (mm. Luontoselvitys ja Arkeologinen inventointi). Kaavaluonnos on tavoitteena asettaa nähtäville keväällä 2026. Kaavaehdotuksen nähtävillä olo ja hyväksymiskäsittely ajoittuisivat loppuvuoteen 2026.

Kartta. Yleiskaavan muutosalueen rajaus.

Asemakaava

Kuva. Ote Taivalkosken kirkonseudun asemakaavan muutoksesta vuodelta 2021.

Taivalkosken keskustaajaman Asemakaava on laadittu vuosina 1981–88 ja hyväksytty 1989. Asemakaava pohjautuu vuonna 1967 vahvistettuun rakennuskaavaan. Keskustaajamaan on laadittu 1998 kaavarunko, mutta sitä ei ole hyväksytty. Syksyllä 2011 on päätetty Asemakaavan uudistamisesta. Alueen asemakaavaa on muutettu vuonna 2021 koskien kortteleita 9, 15, 26–28, 30–35, 32A, 32B, 38 ja 105.

Voimassa olevan Taivalkosken Asemakaavan mukaan Taivalkosken kunnantalon kortteli kuuluu Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristöalue (sk-1) rajaukseen. Sen määräyksenä on että; *Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaan alueen uudis- ja korjausrakentaminen, tiestön rakentamis- ja korjaustoimenpiteet sekä muut ympäristöä muuttavat toimenpiteet tulee sopeuttaa ympäristön ominaispiirteisiin. Uudisrakentamisen tulee olla mittakaavaltaan, sijoittelultaan ja muodoltaan sekä julkisivumateriaaleiltaan olevaa ympäristöä mukailevaa. Myös kohteiden pihat tulee rakentaa kohteen rakennusaikakauden tyyliä mukaillen.*

Asemakaavan mukaan Taivalkosken kunnantalo on rakennettu vuonna 1954–1974. Sitä koskee kohdemääräys (sr-2) Maakunnallisesti arvokas suojeltava rakennus. *Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja kyläkuvan kannalta arvokas rakennus, jota MRL 57.2§:n nojalla ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavat korjaustoimenpiteet, muutokset ja pihapiirin täydennysrakentaminen tulee olla sellaista, että rakennusten ja pihapiirien erityiset arvot säilyvät. Ennen rakennusta tai sen lähiympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee museoviranomaiselle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.* Lisäksi rakennusta koskee Asemakaavamääräys 8: *Maakunnallisesti arvokkaan taajamamaisen täydennysrakentamisessa ja tiivistämisessä on otettava huomioon maisemanäkymien, arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja kohteiden sekä taajaman ominaispiirteiden säilyminen. Uudisrakentamisen tulee olla mittakaavaltaan ja materiaaleiltaan olemassa olevaa ympäristöä mukailevaa.*

Alueella ei ole havaintoja muinaismuistoista.

Alueella on valmis kunnallistekniikka.

Paloaseman tontti on osoitettu ET-merkinnällä, joka on mahdollistanut pelastuslaitoksen toimintojen sijoittumisen vanhan paloaseman alueelle. Uusi Pohteen paloasema on rakennettu vuonna 2021 Taivalvaarantie 1:n tilojen käytyä liian ahtaiksi. Näin asemakaavamääräys on vanhentunut. Aikaisemmassa asemakaavassa ennen muutosta korttelin merkintä oli YT, koska alueella sijaitsi ennen paloasemaa kunnan terveystalo.

Kirkkotie on osoitettu pihakatuna, Kaakkurintie, Kauppatie ja Matintie katuina. Muutosalueella on Taivalkosken tori ja puistoa (VP). Entisten paloaseman ja kunnantalon tonttien reunoilla on määräys istutettavan alueen osa.

Paloaseman tontin poikki kulkee kaukolämpölinja suoja-alueineen. Tontille on osoitettu rakennusoikeutta 1000 k-m².

Kunnantalon korttelissa rakennusoikeus on tehokkuuslukuna $e=0,4$ sekä siinä määräys enintään II kerrosta. Keskeinen tarkasteltava määräys on sr-2 *Maakunnallisesti suojeltu rakennus. Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja kyläkuvan kannalta arvokas rakennus, jota MRL 57.2 §:n nojalla ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavat korjaustoimenpiteet, muutokset ja pihapiirin täydennysrakentaminen tulee olla sellaista, että rakennusten ja pihapiirien erityiset arvot säilyvät. Ennen rakennusta tai sen lähiympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee museoviranomaiselle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.* Numero 30 viittaa kunnantalon rakennusperintökohteen luettelonumeroon maininnalla Taivalkosken kunnantalo 1954-74, Maaseudun suunnittelukeskus, pystyhirsirakenteinen, kunnostukset 1987 ja 1996.

Aluetta koskee myös asemakaavan yleismääräykset (erityisesti kohdat 4, 5, 8 ja 9.):

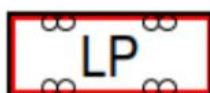
Maakunnallisesti arvokkaan taajamamaiseman täydennysrakentamisessa ja tiivistämisessä on otettava huomioon maisemanäkymien, arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja kohteiden sekä taajaman ominaispiirteiden säilyminen.

Uudisrakentamisen tulee olla mittakaavaltaan ja materiaaleiltaan olemassa olevaa ympäristöä mukailevaa.

Asemakaavamääräykset ohjaavat rakennusten ja tontin suunnittelua sekä rakentamisen tapaa.

1. Tulvavahingoille alttiit rakenneosat tulee rakentaa vähintään tason N2000 +196,82 m (N60 +196.50 m) yläpuolelle.
2. Alueelle rakennettavien tai peruskorjattavien asuintilojen rakenteiden ääneneristävyyden tulee olla sellainen, ettei sisätilojen melutaso ylitä päiväaikaan 35 dB ja yöaikaan 30 dB.
3. Erillispientalojen, rivitalojen ja asuinpientalojen korttelialueet on toteutettava kortteleittain tai osa-alueittain yhtenäistä rakennustapaa noudattaen.
4. Korttelialueilla tulee säilyttää tai istuttaa puita niillä rakentamatta jäävillä korttelin osilla, joita ei käytetä liikkumiseen tai pysäköintiin.
5. Talousrakennuksen saa sijoittaa 2 metrin etäisyydelle rakennuspaikkojen välisestä rajasta.
6. AO-kortteleilla tulee rakentaa vähintään 1 autopaikka asuntoa kohti.
7. Kerrostalojen korttelialueelle tulee rakentaa vähintään 1 autopaikka/120 k-m².
8. Maakunnallisesti arvokkaan taajamamaiseman täydennysrakentamisessa ja tiivistämisessä on otettava huomioon maisemanäkymien, arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja kohteiden sekä taajaman ominaispiirteiden säilyminen. Uudisrakentamisen tulee olla mittakaavaltaan ja materiaaleiltaan olemassa olevaa ympäristöä mukailevaa.
9. Rakentamisessa tulee rakennusten ulkonäön, teknisten vaatimusten ja toiminnallisuuden suhteen sekä muutoin noudattaa yleistä hyvää rakennustapaa (MRL 117 §). Rakentamisessa tulee lisäksi noudattaa voimassa olevaa rakennusjärjestystä.

Keskeiset asemakaavamääräykset;

Yleinen pysäköintialue.

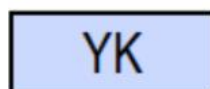
Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue.

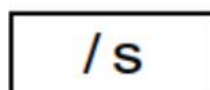
Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue.

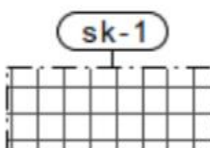
Puisto.

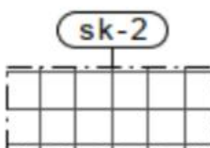
Kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialue.

Alue, jolla ympäristö säilytetään.

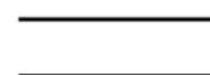

Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristöalue (sk-1).

Paikallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristöalue (sk-2).

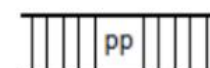
Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaan alueen uudis- ja korjausrakentaminen, tiestön rakentamis- ja korjaustoimenpiteet sekä muut ympäristöä muuttavat toimenpiteet tulee sopeuttaa ympäristön ominaispiirteisiin. Uudisrakentamisen tulee olla mittakaavaltaan, sijoittelultaan ja muodoltaan sekä julkisivumateriaaleiltaan olevaa ympäristöä mukailevaa. Myös kohteiden pihat tulee rakentaa kohteen rakennusaikakauden tyyliä mukaillen.

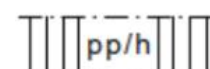
Katu.

Katuaukio/tori.

Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu.

Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu, jolla huoltoajo on sallittu.

Pihakatu.

Pohjakartta

Pohjakartta on laadittu ja hyväksytty Alueidenkäyttölain 54a § mukaisena 11.4.2014/323 ja vastaa tällä hetkellä asemakaavan laatimisajankohdan olosuhteita. Ennen ehdotusvaiheen nähtävilläoloa pohjakartta tarkistetaan.

Muut aluetta koskevat suunnitelmat

Tärkeimpiä suunnittelualuetta koskevia muita suunnitelmia:

Taivalkosken kuntastrategia

Taivalkosken kuntastrategiassa 2023–2030 uutta kunnantaloa ei mainita suoraan yksittäisenä investointikohteena, mutta strategia luo pohjan hankkeelle korostamalla elinvoimaista ja sujuvaa arkea sekä ajanmukaisia ja turvallisia tiloja. Käytännön päätöksenteko on edennyt strategian tavoitteiden mukaisesti seuraavasti:

Taivalkosken kunnanvaltuusto päätti joulukuussa 2025 varata rahaa kokonaan uuden kunnantalon rakentamiseen sisäilmaongelmista kärsivän vanhan viraston tilalle.

Hankkeelle on varattu vuoden 2026 talousarvioon noin 6,5 miljoonaa euroa. Rakennustyöt on suunniteltu alkavaksi vuoden 2026 aikana.

Kunnassa pohditaan vanhan kunnantalon purkamisesta, sillä rakennus on todettu korjauskelvottomaksi jatkuvien sisäilma- ja kosteusvaurioiden vuoksi. Siksi tämä asemakaavamuutos on käynnistetty.

Taivalkosken kuntastrategian mukaan hanke tukee strategian tavoitetta *"arvostusta ja työn iloa kokevasta henkilöstöstä"*, joka tarvitsee terveellisen työympäristön toimiakseen tehokkaasti.

Liikennesuunnittelu

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma: Kunta on aloittanut vuoden 2025 aikana uuden ohjelman kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi. Traficom on myöntänyt tähän valtionavustusta.

Liikenneturvallisuussuunnitelma: Taivalkoskella on voimassa oleva liikenneturvallisuussuunnitelma, joka on laadittu yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa. Se sisältää toimenpiteitä sekä liikenneympäristön parantamiseksi että liikennekasvatuksen edistämiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040: Maakunnallinen suunnitelma on päivitetty loppuvuodesta 2024. Se linjaa Taivalkosken ja muun

maakunnan liikenneverkon kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteet, kuten saavutettavuuden ja liikenneturvallisuuden.

Valtakunnallisella tasolla Liikenne 12 -suunnitelma on päivitetty vuosille 2026–2037, ja se ohjaa osaltaan myös Taivalkosken kautta kulkevien pääväylien, kuten valtatie 20:n, kehittämistä.

Rakennusjärjestys

Taivalkosken Kunnan rakennusjärjestys on hyväksytty valtuustossa 2.4.2025 § 16. Taivalkosken rakennusjärjestys asettaa vaatimuksia, jotka uuden kunnantaloon on täytettävä:

- Rakennusjärjestys vaatii, että uusi rakennus on muodoltaan, väriykseltään ja materiaaleiltaan ympäristöön sopiva.
- Se määrittelee, kuinka monta autopaikkaa ja pyöräpaikkaa kunnantalolla on oltava suhteessa työntekijöiden ja asiakkaiden määrään.
- Rakennusjärjestys mm. ohjaa, miten sade- ja sulamisvedet on hallittava tontilla, jotta ne eivät kuormita naapuritontteja.

Taivalkoskella rakennusjärjestyksessä korostuvat myös lumi- ja jääkuormien hallinta sekä pohjoiset sääolosuhteet, jotka on otettava huomioon julkisivusuunnittelussa ja kattomuodoissa.

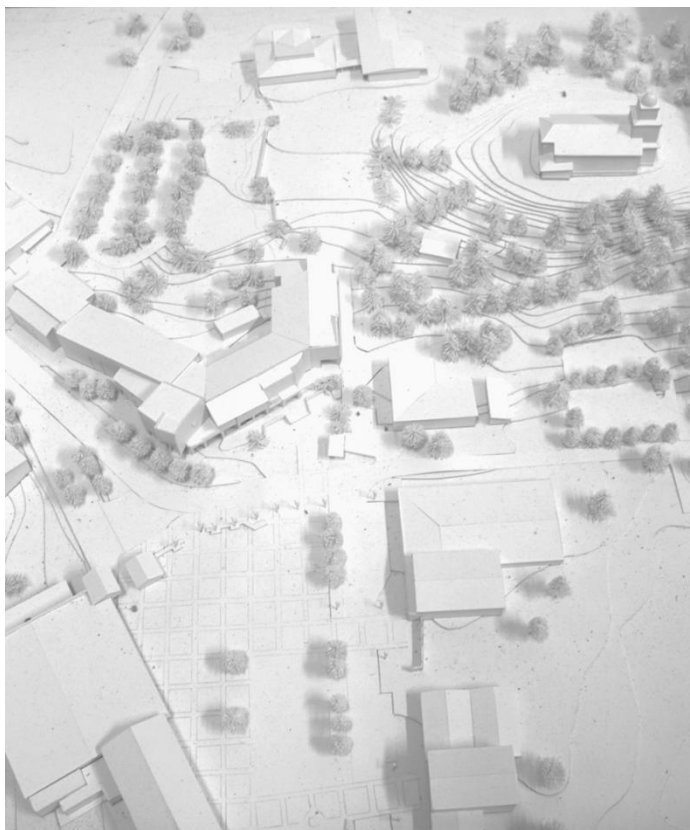
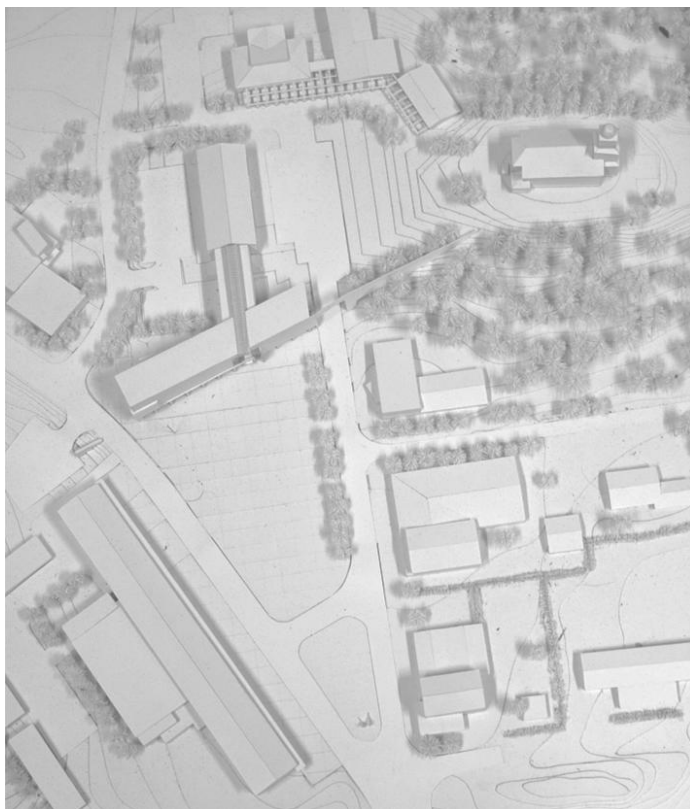
Arkkitehtuurikilpailu vertailuaineistona

Taivalkosken torin ja keskusta-alueen uudistamista koskeva kutsukilpailu järjestettiin vuonna 1988. Kunta käynnisti keskusta-alueen ideakilpailun osana laajempaa taajaman kehittämishanketta. Tavoitteena oli löytää uusia ratkaisuja torin, liikekeskuksen ja julkisten tilojen yhdistämiseksi. Voittajaksi valittiin neljästä ehdotuksesta Arkkitehtitoimisto Marja ja Pekka Laation ehdotus.

Voittajaehdotuksen (ylin kuva) päämassa sijoittui torin reunalle kolmikerroksisena ja oli laajuudeltaan noin kolmikertainen nykyiseen kunnantaloon verrattuna.

Sen ydinajatus oli muuttaa hajanainen kyläkuva yhtenäiseksi. Nykyinen tyhjiöllään oleva kunnantalo olisi jäänyt pysyväne ratkaisuna paikoilleen. Uuden kunnantalon eteen olisi jäänyt nykyinen tori, josta kiilamainen rakennusmassa hallitsisi. Kunnanvirastoon olisi kaksi pääsisäänkäyntiä, josta toinen olisi nykyiseltä torilta ja toinen muodostuvalta ylätorilta. Ylätori olisi avautunut kirkkoon, jonka rinne olisi ollut terassoitu. Pienoismaailmassa on esitetty myös mahdollinen seurakuntatalon laajentuminen kohti kirkkoa.

Uuden kunnantalon toteuttaminen piti alkaa vuonna 1990–1991.

Vaihtoehtona nykyiselle sijainnille vertailuaineistona on järjestetyn arkkitehtuurikilpailun tuloksia esitettyinä pienoismalleina. Esitetyt vaihtoehdot kuvaavat aikakauden arkkitehtuuria. Kaikki kilpaillussa olleet ehdotukset oli suunniteltu kunnantalon korttelia laajempaan sijoittuen myös nykyisen Torin reunan VP-puistoalueelle, jossa nykyisin sijaitsee Päätalon Kirja - taideteos.

Kaikissa rakennetuissa pienoismalleissa rakennusmassa rajaa pääsääntöisesti Taivalkosken torialuetta ja Kauppatietä muodostaen miellyttävää keskustaympäristöä.

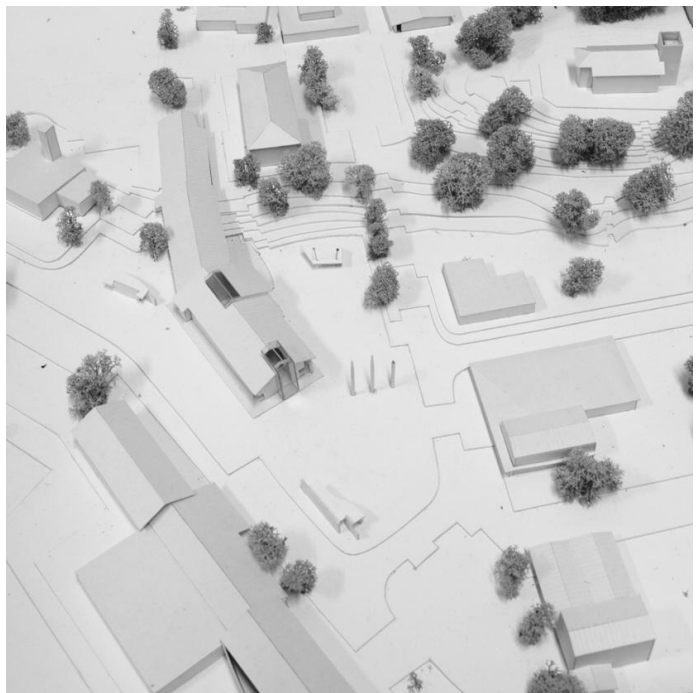
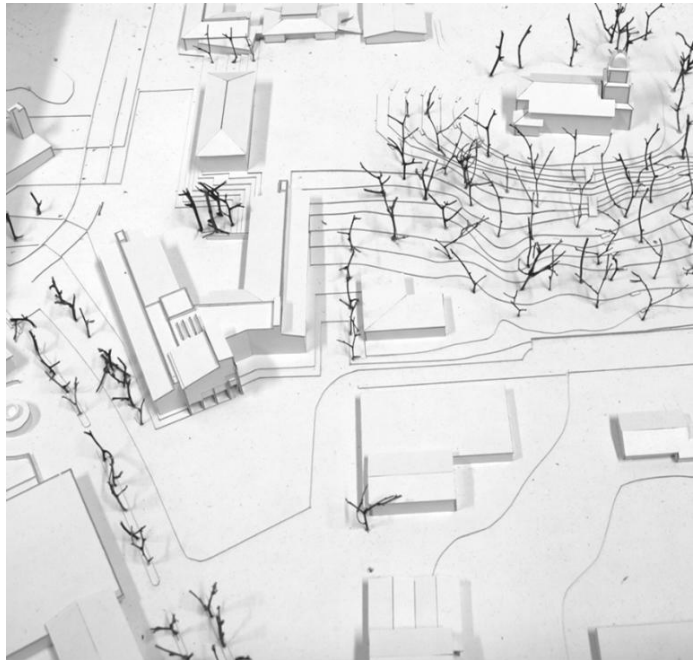
Rakennukset sulkevat taakseen näkymät torilta Kirkonmäelle, mutta rajaavat hyvin kaupallista keskustaa. Herkässä Kirkonmäen maisemallisessa miljöössä rakennukset vaikuttavat ylimitoitetulta.

Ohessa on valokuvat neljästä ehdotuksesta pienoismallista.

Luonnosvaihtoehdot

Kunnan ensisijainen tavoite on rakentaa uusi kunnantalo nykyiselle paikalleen. Tavoitteena on ollut säilyttää maakunnallisen maisemallisen arvoalueen

rakennusten pienimittakaavainen erityispiirre. Tämä on johtanut rakennusmassojen mahdollisimman pieneen kokoon. Kunnantalolle alkuperäinen paikka on luonnollinen ja klassisen hierarkinen nykyisessä sijainnissa, eikä tätä asetelmaa ole haluttu rikkoa. Ohessa alla on laadittu kuusi erillistä massavaihtoehtoa, joista viimeisessä havainnollistetaan myös vaihtoehtona toria rajaavaa rakennusta. Kaikki vaihtoehdot ovat pääsääntöisesti kaksikerroksisia. Kaikissa vaihtoehdoissa on rakennusoikeutta nykyistä vastaava määrä 1200 k-m².

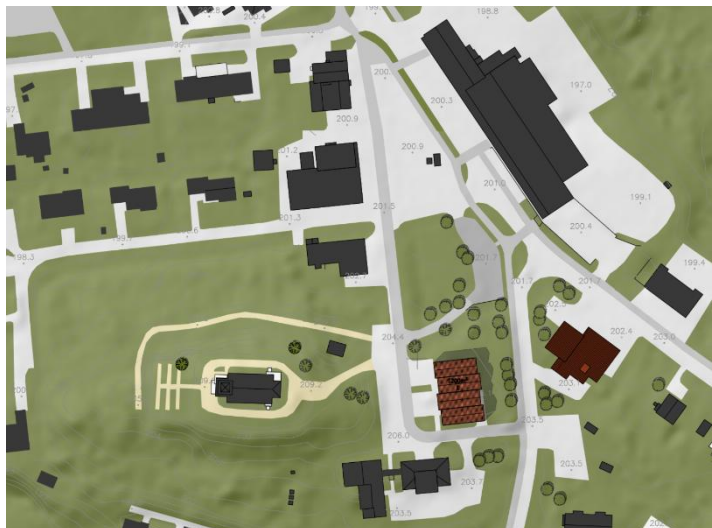
VE 1. Pastissi

Vaihtoehto joko säilyttää nykyisen kunnantalon tai uusi rakennus korvausinvestointina noudattelee nykyistä suorakaidemallia. Rakennuksen runkoleveys on kuvassa hieman muutaman metrin olemassa olevaa leveämpi, jotta kunnan laajentuneet toiminnot sopivat rakennukseen. Rakennuksen aumakatto noudattelee kerroskorkeuksineen nykyistä kunnantaloa.

VE 2. Hansa

Hallit vaihtoehdossa rakennus on jaettu neljään pieneen suoarkaideosioon. Näiden neljän hallimaisen rakennusmassan katot on käännetty kohti kirkkoa. Näin muodostuu ns. hansatyypinen julkisivu ja sahan terämäinen harjojen ja kuvetaitteiden vuorottelu.

VE 3. Pienet paviljongit

Pienien paviljonkimaisten rakennusmassojen tavoitteena on säilyttää alueen rakennusten pienimittakaavaisuus. Kunnan hallinnolliset toimet sijoittuvat kukin omaan rakennukseen. Rakennuksen pääsali on oma juhlallinen yksikkö puiston keskellä.

VE 4. Kruununmakasiini

Vaihtoehto havainnollistaa keskitetyn 2½ kerroksisen keskeisrakennuksen tehokkuutta nykyisessä sijainnissa. Vastaavan päämassan kaltasia rakennuksia on toteutettu mm. kouluina.

VE 5. Syli

Vaihtoehdossa Sylin päämassa näyttäytyy Kirkonmäelle nykyisen kunnantalon rakennuksen kokoisena. Läntinen annex rajaa puustoista puistoaluetta. Sivusiipien väliin muodostuu autriumpiha.

VE 6. Moderni

Vaihtoehto perustuu samoin kuin VE2 pienimittakaavaiseen erillisten rakennusmassojen sijoitteluun modernilla tavalla kunnantalon kortteliin.

VE 7. Paluu arkkitehtuurikilpailuun

Vaihtoehto on kuvattu myös VE 6:ssä. Toria ja Kauppatietä rajaava rakennusmassa on poimittu alueelle järjestetystä arkkitehtuurikilpailusta. Vaihtoehto edellyttää Kaakkurintien linjaamista uudelleen ja Kirkkokujan jatkumista uuden kadun "Palokujan" kautta Kauppatielle. Vaihtoehto ei edistä entisen kunnantalon tontin käyttöä. Kyläkuvallisena haasteena on Kirkonmäen rajautuminen irti torimiljööstä siten, että arvoalue ei juurikaan näyttäydy kaupalliseen keskukseen.

Taloudellinen vertailu

Tässä on vertailtu nykyisen kunnantalon peruskorjauksen kustannuksia uuteen vastaavaan tavoitehintaiseen kunnantaloon.

Vuonna 2023 Otakon Oy:n toimesta tehdyn Haahtela Kustannustieto (Taku) tavoitekorjaushinta laskelman mukaan oli 3 087 000 € (alv 0 %) (Liite VI). Haahtela tarjoushintaindeksin 9/2025 mukaan korjauksen hinta on noussut viidessä vuodessa 154 350 € eli vuoden 2025 lopussa tavoitekorjaushinta oli 3 241 350 € (alv 0 %). Vuoden 2024 alussa arvonlisäverokanta nousi 24 %:sta 25,5 %:n. Korjauksen hinta oli vuoden 2025 lopussa hintakorjattuna oli 4 067 900 € eli 3390 €/m² (alv 25,5 %).

Haahtela tarjoushintaindeksin pisteluvut 1-9/2025 oli 0,93 ja 9/2026 oli 0,98. Vuoden 1/2026 pistelukua ei ole vielä julkaistu.

Vastaavan uudisrakentamisen tavoitehinta-arvio (2/2026) on 3 030 000 (alv 0 %) eli pyöristämällä uudisrakennuksen hinta on hyvin lähellä nykyisen kunnantalon korjaushintaa.

Kunnantalolle on kertynyt jo pidemmältä ajalta korjausvelkaa. Lisäksi voi purku- ja korjaustöitä tehtäessä paljastua yllättäviä korjauskohteita. Tutkimusta tehtäessä on rakenneavausten paikat valittu ulkoisten merkkien perusteella, eivätkä nämä kohteet välttämättä näytä koko rakenteen kuntoa. Kun kuntotutkimuksesta on jo kulunut liki viisi vuotta, ja rakennus on ollut osan ajasta sen jälkeen käyttämättömänä, ei korjausvelka ole ainakaan vähentynyt vuosien aikana itsestään.

Nykyisen kunnantalon kuntoarvio

Kunnantaloon on tehty kuntotutkimus Kiwa Inspectan toimesta vuonna 2021, joissa tehtiin mm. rakenneavauksia ja otettiin näytteitä mikrobianalyysiä varten (Liite V). Avaukset tehtiin alapohja-, välipohja-, yläpohja- ja ulkoseinärakenteisiin. Avauksista on nähtävissä, ettei rakennuksen runko ole pystyhirsirunko kuten RKY-inventoinnissa kerrotaan, vaan kyseessä on tavallinen puurunkoinen rakennus.

Kuntotutkimusten yhteydessä tehtiin asbesti- ja haitta-ainekartoitus. Asbestia löytyi mm. lämpölinjojen eristeestä. Tutkimusten aikaan kohteeseen oltiin tekemässä IV-saneerausta, joten paine-eromittauksia ei tehty. Kosteusmittaukset toteutettiin aistinvaraisten havaintojen lisäksi pintakosteuden tunnistimella, joka on ainetta rikkomaton menetelmä, jonka antamiin tuloksiin kosteuden lisäksi vaikuttaa materiaalin muut ominaisuudet ja pintamateriaalit.

Tutkimuksissa havaittiin kattotiilien olevan osittain pois paikoiltaan ja kattorakenteen olleen rikki räystäältä (ei tietoa onko korjattu). Sekä räystäissä näkyi kosteusvaurioita ja kouruista pääsi tutkimushetkellä valumaan vettä seinän vierustalle. Tämä aiheuttaa kosteusrasitusta sokkelirakenteille. Rakenneavauksissa todettiin veden päässeen myös ulkoseinärakenteisiin. Sokkelille kosteusrasitusta aiheutti myös puutteelliset räystäskourujen syöksyputket ja yleisesti puutteellinen sadevedenohjaus, joka on toteutettu syöksyjen alta pelkin loiskekouruin ja sokkeleissa oli silminnähtävissä kosteusrasituksen viitteitä.

Rakenteissa havaittiin paljon erilaisia päällekkäisiä sekarakenteita esimerkiksi ulkoseinä-, ja alapohjarakenteissa. Näistä myös löydettiin useita eri riskirakenteita. Esimerkiksi 2. kerroksen ulkoseinän rakenneavauksessa havaittiin tuplahöyrynsulku, joka todennäköisesti on tehty jonkin lisäeristystyön aikana. Kyseisessä rakenteessa on tällä hetkellä neljä eri lämmöneristyskerrosta alkuperäinen purueristys, sisäpuolelle kaksi 50 mm mineraalivilla kerrosta sekä ulospäin tehty lisäeristys mineraalivillalla. Tuplahöyrynsulku on rakenteessa sisempien villakerrosten välissä ja kipsilevyn ja mineraalivillan välissä. Eli seinärakenteen sisälle jäävä kosteus ei pääse pois. Kastepistelaskentaa näille korjauksille ei ollut tehty!

Ulkoseinien sekarakenteet pitäisi poistaa, jotta riskirakenteet saadaan korjattua. Myös kellarin maanvastaisessa ulkoseinässä oli havaittavissa tuplahöyrynsulku. Rakenteessa on betonin päällä pikisively, tojax-levy, mineraalivillaeristys + puukoolaus ja höyrynsulkumuovi. Muita riskirakenteita löytyi kellarin ulkoseinistä, joissa on käytetty sisäpuolisena eristeenä tojax-levyä (sementtilastuvillalevy). Materiaalin riskialttius johtuu siitä, että levyssä on orgaanista ja helposti vaurioituvaa puuainesta, joka on kosteudelle altistuttuaan homeille ja mikrobeille erinomainen kasvualusta.

Myös kellarissa on alapohjassa riskirakenteita. Näytteissä oli havaittavissa mikrobivaurioita. Kellarissa on koolattu ja eristetty puulattia, joka on pinnoitettu muovimatolla alapohjan betonilaattaa vasten.

Välipohjat ovat pääosin rakenteellisesti kunnossa, mutta myös 2. kerroksen välipohjassa havaittiin mikrobivaurio eristetilassa.

Ulkoseinärakenteissa on paljon päällekkäisiä sekarakenteita, jotka osaltaan vaikeuttavat riskien arviointia. Etenkin rakenteet, joissa havaittiin tuplahöyrynsulkuja, pitäisi korjata toimiviksi. Yläpohjarakenteista höyrynsulku puuttuu kokonaan, joka taas lisää mahdollisuutta kosteuden tiivistymisestä rakenteisiin. Seinien tuplahöyrynsulut aiheuttavat sen, että kastepiste voi muodostua höyrynsulkukerroksien väliin aiheuttaen merkittävän riskin kosteusvaurioille.

Kohteeseen on tehty yhteensä 31 rakenneavausta, joista otettiin yhteensä 32 näytettä mikrobianalyysiä varten, joista 75 % löydettiin viitteitä vaurioista. Näistä n. 42 %:ssa oli heikkoja viitteitä ja 58 %:ssa oli selkeitä viitteitä mikrobien

esiintymisestä, ja arvot ylittävät Lupa- ja valvontaviraston asettamat toimenpiderajat. Näytteistä löydetuille mikrobeille altistuminen saattaa aiheuttaa allergiasairauksia, astmaa ja homepölykeuhkoa, varsinkin jos näiden kanssa ollaan tekemisissä pidempiä aikoja. Etenkin osasta näytteistä löydetystä Aspergillus suvun homeiden tiedetään aiheuttavan vakavia terveyshaittoja, kuten keuhkoinfektioita tai jopa syöpää. On tärkeä huomioida, ettei mikrobikasvu ole tasaista, eikä mittausta välttämättä ole tehty vaurioituneimpaan osaan.

IV-saneeraus oli tehty kuntotutkimuksen teon jälkeen, joten sen konkreettiset vaikutukset rakennuksen toimintaan ja rakennusterveyteen ei ollut kuntoarvioraportissa nähtävillä. Myöhemmin on todettu, ettei IV-saneerauksesta ollut apua rakennuksen sisäilmaongelmiin. Tilanne heikkeni, minkä seurauksena koko talo tyhjennettiin terveyssyistä. Keskushallinto muutti rakennuksesta ensimmäisen pois voimakkaiden sisäilmasto-oireiluiden vuoksi rakennuksen I:n kerroksesta länsipäädystä. Tekninen toimi muutti syksyllä 2023 viimeisenä II:n krs itäpäädystä.

Taulukko mikrobinäytteiden tuloksista. Kiwa Inspecta 2021.

Näyte	Materiaali	Rakennusosa	Tila	Tulokinta
M1	Mineraalivilla	Alapohja, RA1	Kahvio, kellari	Viite vauriosta
M2	Mineraalivilla	Alapohja, RA2	Kahvio, kellari	Viite vauriosta
M3	Mineraalivilla	Alapohja, RA3	Kahvio, kellari	Heikko viite vauriosta
M4	Puukuitulevy	Alapohja, RA4	Pukuhuone, kellari	Heikko viite vauriosta
M5	Sementtikuitulevy	Ulkoseinä, RA11	Arkisto, kellari	Viite vauriosta
M6	Sementtikuitulevy	Ulkoseinä, RA13	Eteinen/porrashuone, kellari	Heikko viite vauriosta
M7	Sementtikuitulevy	Ulkoseinä, RA15	Arkisto, kellari	Heikko viite vauriosta
M8	Mineraalivilla	Ulkoseinä, RA16	Toimisto, 1 krs.	Viite vauriosta
M9	Purueriste	Ulkoseinä, RA16	Toimisto, 1 krs.	Ei viitettä vauriosta
M10	Mineraalivilla	Ulkoseinä, RA22	Toimisto, 1 krs.	Ei viitettä vauriosta
M11	Purueriste	Ulkoseinä, RA22	Toimisto, 1 krs.	Viite vauriosta
M12	Purueriste	Ulkoseinä, RA23	Toimisto, 2 krs.	Viite vauriosta
M13	Purueriste	Ulkoseinä, RA27	Toimisto, 2 krs.	Ei viitettä vauriosta
M14	Purueriste	Ulkoseinä, RA28	Eteinen, 2 krs.	Viite vauriosta
M15	Purueriste	Välipohja, RA17	Käytävä, 1 krs.	Ei viitettä vauriosta
M16	Purueriste	Välipohja, RA18	Käytävä, 1 krs.	Heikko viite vauriosta
M17	Purueriste	Välipohja, RA18	Käytävä, 1 krs.	Heikko viite vauriosta
M18	Purueriste	Välipohja, RA19	Toimisto, 1 krs.	Ei viitettä vauriosta
M19	Purueriste	Välipohja, RA19	Toimisto, 1 krs.	Heikko viite vauriosta
M20	Purueriste	Välipohja, RA20	Toimisto, 1 krs.	Heikko viite vauriosta
M21	Purueriste	Välipohja, RA20	Toimisto, 1 krs.	Heikko viite vauriosta
M22	Purueriste	Välipohja, RA21	Toimisto, 1 krs.	Viite vauriosta
M23	Purueriste	Välipohja, RA21	Toimisto, 1 krs.	Viite vauriosta
M24	Purueriste	Välipohja, RA24	Toimisto, 2 krs.	Viite vauriosta
M25	Purueriste	Välipohja, RA24	Toimisto, 2 krs.	Viite vauriosta
M26	Purueriste	Välipohja, RA26	Toimisto, 2 krs.	Viite vauriosta
M27	Purueriste	Välipohja, RA26	Toimisto, 2 krs.	Viite vauriosta
M28	Purueriste	Yläpohja, RA29	Ullakko	Ei viitettä vauriosta
M29	Purueriste	Yläpohja, RA30	Ullakko	Ei viitettä vauriosta
M30	Purueriste	Yläpohja, RA31	Ullakko	Heikko viite vauriosta
M31	Purueriste	Yläpohja, RA32	Ullakko	Viite vauriosta
M32	Purueriste	Yläpohja, RA33	Ullakko	Ei viitettä vauriosta

Korvausinvestointi havainnekuvassa

Seuraavilla sivuilla on kuvattu mahdollista luonnosvaihtoehtoja. Kuvissa alla on esitelty VE 1 Pastissi korvausinvestointia eri väreissä. Neljäntenä ja viimeisenä kuvana on nykyinen kunnantalo tammikuussa 2026.

Pastissi korvausinvestointi on havainnollistettu Suunnittelutoimisto Kotiin, Elisa Ojalan laatimasta ensimmäisen kerroksen luonnospohjapiirroksista joulukuussa 2025. Havainnekuvat ovat tästä Tilatohtorien laatimia. Havainnekuvien oletuksena on ollut, että rakennuksessa on tiiliaumakatto, rakennus on vaakaverhottu hirsi- tai rankarakenteinen kaksikerroksinen puurakennus. Rakennus on suorakaiteen muotoinen ja enintään 1200 k-m² laajuinen kuten edeltäjänsä.

Aumakatto soveltuu hyvin maisemakuvaan, eikä se poikkea alkuperäisestä. Aumakaton keskiosan korotukseen saa mielekkäällä tavalla piilotettua erilaiset hormit, lumisiepparit, kattolyhdyt jne. Ikkunat havainnekuville ovat pohjapiirrosluonnoksen litteroinnin mukaisia.

Rakennuksesta pohjapiirroksen aukotuksella on laadittu kolme väritysversiona. Värivaihtoehtoista valkoinen sopeutuu hyvin kirkon ja seurakuntakeskuksen väriin. Keltamulta (okra) ja punamulta tai Falunin punainen ovat perinteisiä maaseudun sävyjä, jotka historiallisesti soveltuvat maaseudun kirkonkylään.

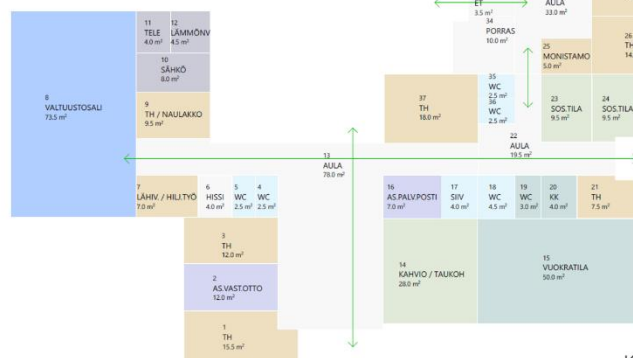
Taivalkosken kunta pyysi esittelemään havainnekuvana myös mahdollista VE 3. Pienet paviljongit vaihtoehtoa kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajille sekä johtoryhmälle Taivalkoskella 10.3.2026. Vaihtoehtotarkastelu esiteltiin tilaohjelmavyöhykkeineen samana iltana myös yleisötilaisuudessa. Havainnekuvat VE3. Pienet paviljongit vaihtoehtosta on laatinut arkkitehti Kai Tolonen ja rakennusarkkitehti Toni Maunula Tilatohtorit Oy:stä. Ilmakuvan on ottanut Arto Halttunen.

1. kerros vaihtoehto 2
tilat

Taivalkoskitalo

Koskipirtti

Huurre

Vaarantupa

1. krs	
Tila	pinta-ala m²
ARKISTO (VSS)	23.50
AS.PALVPOSTI	7.00
AS.VASTOTTO	12.00
AULA	130.50
ET	3.50
HISSI	4.00
KÄYV. / TALKOH	26.00
KK	4.00
LÄHV. / HILTYÖ	7.00
LÄMMÖN	4.50
MONISTAMO	5.00
PORRAS	10.00
SÄHKÖ	8.00
SIV.	4.00
SOS.TILA	19.00
TALKOH	26.00
TELE	4.00
TH	111.50
TH / NAULAKKO	9.50
VALTUUSTOSALI	73.50
VUOKRATILA	50.00
WC	17.50
	562.00 m²

Korpikartano

Havainnekuvien tavoiteena on kuvata vaihtoehtoisia uuden kunnantalon runkoratkaisuja, vaihtoehtoisia massoittelumalleja, väritystä (tumma/vaalea), kerroskorkeutta, pintamateriaaleja jne. nykyisen kunnantalon säilyttämisen ollessa edelleen yhtenä vaihtoehtona. Kaavaselostus ei ota kantaa ovatko tehdyt havainnekuvien rakennukset kauniita. Havainnekuvat ovat esimerkkejä kuvaten edellämänittuja ominaisuuksia.

Käydyn julkisen keskustelun myötä on kommentoitu mahdollisen korvausinventointiratkaisun olevan toivoen pienimittakaavainen, enintään kaksikerroksinen nykyisen kunnantalon tapaan sekä väriykseltään vaalea. Materiaalien suhteen ei ole otettu kantaa; toisaalta Kirkonmäen merkkirakennukset eli kirkko on 1800-luvun loppupuolen (1879) puuverhottu valkoinen hirsirakennus ja seurakuntatalo on 1960-luvun (1965) valkoinen mineriittiverhottu rakennus, joten näiden pintamateriaalit tai tyylit eivät suoraan ohjaa mahdollisen korvausinvestoinnin valintoja jos tavoitellaan alueelle ajallista, teknistä, materiaalista tai tyylillistä yhtenäisyyttä. Nykyisen kunnantalon kortteli 33 (rakennusalue) on pieni ja on haluttu tarkoituksella säilyttää tarkoin rajatulla alueella Kirkonmäen miljöön säilyttämiseksi. Lisäksi vuosituhannen alkupuolen Kirja- taideteos on tullut osaksi maakunnallisesti ja paikallisesti arvokasta miljöötä.

ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

Suunnittelun tarve, käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset

Päätös Kirkonseudun asemakaavamuutoksen käynnistämisestä on tehty kunnanhallituksessa kaavoituskatsauksen yhteydessä 16.12.2025 421 §. Taivalkosken tekninen lautakunta on päättänyt 22.1.2026 (10 §) kokouksessaan laittaa vireille TAIVALKOSKEN KIRKONSEUDUN ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN KORTTELEISSA 33 JA 35 (AKL 63 §).

Asemakaava esitetään pohjakartalla mittakaavassa 1:2000. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja määräykset sekä selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, vaikutusten sekä perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.

Kaavoituksen aikataulu ja päätöksenteko

Asemakaavan laatimista ohjaa Taivalkosken kunnan tekninen lautakunta.

Ennen ehdotusvaihetta järjestettiin tarvittaessa Lupa- ja valvontaviraston kanssa viranomaisneuvottelu, jossa käsiteltiin mm. valmisteluaineistosta annettuja lausuntoja ja niiden vastineita sekä kaavaehdotusluonnosta.

Asemakaavan hyväksyy kunnanvaltuusto.

Aloitusvaihe ja valmisteluvaihe

Kaavan vireille tulosta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) ilmoitettiin kunnan verkkosivuilla sekä Koillissanomat -sanomalehdessä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) asetettiin nähtäville kuukauden ajaksi, jolloin siitä on mahdollista antaa mielipiteitä. OAS päivitetään hankkeen edistyessä ja siitä voi antaa palautetta koko kaavan laatimisen ajan. OAS:iin voi tutustua Taivalkosken kunnan keskushallinnon ja teknisten palveluiden palvelut - OSKU hallintorakennuksessa osoitteessa Jokijärventie 2 A2, 93400 TAIVALKOSKI.

Taivalkosken tekninen lautakunta päätti 12.2.2026 kokouksessaan asettaa Osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä Alueidenkäyttölain 62 §:n mukaisesti asemakaavan muutoksen valmisteluaineiston (Kaavaluonnos) nähtäville 16.2.2026-17.3.2026 väliseksi ajaksi.

Kaavaluonnos

Asemakaavaluonnos valmisteluaineistoinen asetettiin nähtäville Taivalkosken kunnan keskushallinnon ja teknisten palveluiden palvelut -OSKU hallintorakennukseen osoitteessa Jokijärventie 2 A2, 93400 TAIVALKOSKI. Kaavaluonnos ja sen liitteenä oleva valmisteluaineisto asetettiin nähtäville 30 vuorokauden 16.2.2026-17.3.2026 väliseksi ajaksi. Samalla pyydettiin lausunnot viranomaisilta ja yhteisöiltä. Nähtäville asettamisesta oli tiedotettu Koillissanomat -lehdessä 16.2.2026, kunnan verkkosivuilla sekä kunnantalon ilmoitustaululla.

Osallisilla oli nähtävilläoloaikana mahdollisuus esittää kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä. Määräaikaan mennessä saapui seitsemän lausuntoa. Mielipiteitä ei annettu. Niille mielipiteen esittäneille, jotka sitä pyysivät, ilmoitettiin kunnan kannanotto mielipiteeseen.

Kunnantalon suojelumerkintä sr-2 sekä Informatiiviset kaavaluonnoksessa esitetyt poistuvat merkinnät selityksineen poistettiin asemakaavaehdotuksesta. Myös sk-1 ja sk-2 ruudutus poistettiin katja-asetusta mukaillen asemakaavaehdotuksesta.

~~sr-2~~

~~Poistuva merkintä.
Maakunnallisesti suojettu rakennus. Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja kyläkuvan kannalta arvokas rakennus, jota MRL 57.2 §:n nojalla ei saa purkaa.
Rakennuksessa suoritettavat korjaustoimenpiteet, muutokset ja pihapiirin täydennysrakentaminen tulee olla sellaista, että rakennusten ja pihapiirien erityiset arvot säilyvät.
Ennen rakennusta tai sen lähiympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee museoviranomaiselle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.~~

~~30~~

~~Poistuva merkintä.
Numero 30 viittaa kunnantalon rakennusperintökohteen luettelonumeroon maininnalla Taivalkosken kunnantalo 1954-74, Maaseudun suunnittelukeskus, pystyhirsirakenteinen, kunnostukset 1987 ja 1996..~~

Kaavaehdotusvaihe

Saadun palautteen pohjalta laadittiin *asemakaavaehdotus*. Ehdotus asetettiin nähtäville 30 vuorokauden ajaksi Taivalkosken kunnan keskushallinnon ja teknisten palveluiden palvelut -OSKU hallintorakennukseen osoitteessa Jokijärventie 2 A2, 93400 TAIVALKOSKI, jolloin siitä oli mahdollisuus tehdä kirjallisia muistutuksia. Ehdotusvaiheen aineisto (asemakaavaehdotus) oli nähtävillä kuulemista varten 31.3.2026-30.4.2026 välisenä aikana (AKL 65 §). Määräaikaan mennessä tuli viisi lausuntoa. Muistutuksia ei ole annettu.

Asemakaavaehdotusaineisto lähetettiin viranomaisille ja keskeisille osallisille sekä pyydettiin aineistoa koskevat lausunnot 30.4.2026 mennessä. Nähtäville asettamisesta kuulutettiin Koillissanomat -lehdessä, kunnan verkkosivuilla sekä kunnanviraston ilmoitustaululla.

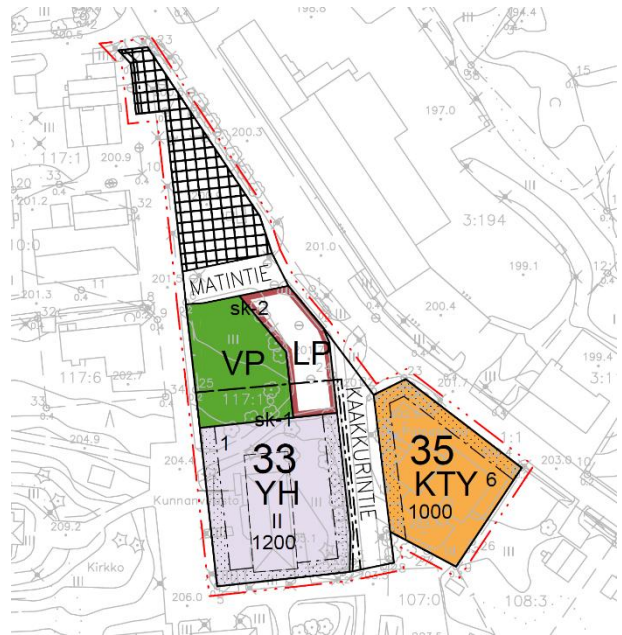
Osallisilla oli nähtävilläoloaikana mahdollisuus jättää kaavaehdotuksesta muistutus. Niille muistutuksen tehneille, jotka sitä olisivat pyytäneet kirjallisesti, olisi ilmoitettu kunnan vastine esitettyyn muistutukseen.

Lausunnot saatiin Kunnanhallitukselta, Caruna Oy:ltä, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokselta sekä Oulun museo- ja tiedekeskukselta sekä Lupa- ja valvontavirastolta. Kaavaehdotuksen nähtävilläolon jälkeen kaavaan on tehty muutoksia. Muutokset eivät ole olleet olennaisia, jolloin kaavaan uudelleen julkisesti nähtäville asettaminen ei ole ollut tarpeen (MRA 32 §).

Asemakaavaehdotuksesta ajantasaistettiin katja-asetuksen mukaisesti sk-1 ja sk-2-merkinnät muotoon mky ja pky. Maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristö määräyksen yhteyteen lisättiin määräys; *Ennen rakentamistoimenpiteisiin ryhtymistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.*

Kaavan hyväksyminen

Päätöksen asemakaavan hyväksymisestä tekee Taivalkosken kunnanvaltuusto 28.5.2026 Taivalkosken Teknisen lautakunnan 11.5.2026 ja edelleen Kunnanhallituksen 18.5.2026 pitämän kokouksen esittämänä pienten teknisten korjausten ja muutosten jälkeen. Kunnanvaltuuston päätöksestä lähetetään tieto viranomaisille ja niille muistutuksen tekijöille, jotka kaavan nähtävillä ollessa ovat sitä pyytäneet. Kunnanvaltuuston päätöksestä voi valittaa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Kaavan voimaantulosta ilmoitetaan kuulutuksella.

Joulukuussa 2025 esitetty kaavan etenemisen aikataulu:
Joulukuu 2025-Helmikuu 2026: tavoitteiden tarkistus, vireilletulo, OAS nähtäville, viranomais-/työneuvottelu
Tammi-/helmikuu 2026: selvitysten täydennykset, valmisteluaineisto (kaavaluonnos) nähtäville
Maalis-/huhtikuu 2026: lausuntojen ja mielipiteiden vastineet, mahdolliset täydennykset, tarvittaessa ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu, kaavaehdotus nähtäville
Toukokuu 2026: lausuntojen ja muistutusten vastineet, kaavaehdotus kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi
Heinäkuu 2026: lainvoima

Tiedottaminen ja aineiston esittely

Kaava-aineisto on nähtävillä kaavaprosessin aikana Taivalkosken kunnan verkkosivuilla: taivalkoski.fi/palvelut/tekniset-palvelut/kaavat-ja-kaavoitus/.

Suunnittelun käynnistymisestä, mahdollisista yleisötilaisuuksista sekä luonnoksen ja ehdotuksen nähtäville panosta ja voimaantulosta tiedotetaan kuulutuksella Koillissanomat -sanomalehdessä, kunnan verkkosivuilla sekä kunnantalon ilmoitustaululla.

Taivalkosken kunnan kaavoitustyöhön liittyvistä käytännön asioista vastaa tekninen johtaja Varpu Paakinaho-Heikkinen. Suunnittelutyöstä vastaa kaavakonsultti arkkitehti, LuK Kai Tolonen Tilatohtorit Oy:stä.

Osalliset ja osallistuminen

Alueidenkäyttölain 63 §:n mukaan tulee kaavoitustyöhön sisällyttää kaavan laajuuteen ja sisältöön nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelystä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) päivittyi asemakaavahankkeen edistyessä.

Kaavan osallisia olivat maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattoi huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsiteltiin. Osallisille oli varattu mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun koko hankkeen ajan.

Osalliset		Menettelytapa ja työn luonne
Maanomistajat sekä kaikki ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa	Kaava-alueen ja siihen rajoittuvan alueen maanomistajat	Työpajat, yleisötilaisuudet Mielipiteet valmisteluaineistosta ja maankäyttövaihtoehdoista Muistutukset kaavaehdotuksesta
Taivalkosken kunta	Lautakunnat ja muut toimielimet Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto	Työryhmäkokoukset Lausunnot luonnoksesta ja ehdotuksesta
Viranomaiset	Lupa- ja valvontavirasto Pohjois-Suomen elinvoimakeskus (Liikennejärjestelmä ja maantiet) Lapin Elinvoimakeskus (hulevedet, tulvat ja alimmat rakennuskorkeudet) Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus (vesihuolto) Pohjois-Pohjanmaan liitto Oulun museo Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos	Viranomaisneuvottelut Mahdolliset työneuvottelut Lausunnot luonnoksesta ja ehdotuksesta
Yhteisöt, yritykset ja järjestöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Kylätoimikunta ja paikalliset yhdistykset Taivalkosken seurakunta Sähköverkon haltija Vesihuolto Suomen Erillisverkot Suomen luonnonsuojeluliitto Pohjois-Pohjanmaa DNA Palvelut	Työpajat, yleisötilaisuudet Mahdolliset työneuvottelut Lausunnot luonnoksesta ja ehdotuksesta

Viranomaisyhteistyö

Tammikuussa 2026 järjestettiin katselmus ja työneuvottelu Taivalkosken kunnantalolla sekä käytiin läpi alustavaa laadittua rakennushistoriallista selvitystä. Kokoukseen osallistuivat Jarmo Veteläinen, Vesa Hannila, Varpu Paakinaho-Heikkinen (Tekninen Johtaja), Mirva Haataja (Kunnanjohtaja) Taivalkosken kunnasta, Sari Alajoki ja Juhani Turpeinen, Oulun Museo- ja Tiedekeskuksesta sekä Jussa Liikkanen Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksesta etänä. Viranomaiset pitivät käynnistettyä asemakaavaprosessia johdonmukaisena. Työneuvottelussa keskusteltiin muun muassa kunnantalon arvosta ja mahdollisesta purkamisesta.

Lupa- ja valvontavirasto edellytti että MRA 26 §:n mukaisesti sen jälkeen, kun kaavaehdotus oli julkisesti nähtävänä ja sitä koskevat mielipiteet ja lausunnot oli saatu, tuli järjestää asetuksessa säädetyn mukaisesti AKL 66 §:n mukainen viranomaisneuvottelu. Neuvottelu pidettiin etäkokouksena 19.5.2026.

Jotta maakunnallisesti arvokkaan Kirkonmäen rakennetun kulttuuriympäristön maakuntakaavan tavoite tulee riittävällä tavalla huomioon otetuksi, päätettiin asemakaavamuutoksen mky- -merkinnän määräykseen lisätä vielä lause ennen valtuuston hyväksymiskäsittelyä: *”Ennen rakentamistoimenpiteisiin ryhtymistä museoviranomaiselta tulee pyytää lausunto.”*

Asemakaavamuutoksen tavoitteet

Ensisijainen suunnitelma on rakentaa uusi kunnantalo nykyiselle paikalleen Taivalkosken ydinkeskustaan. Tämä edellyttää nykyisen, tyhjillään olevan sisäilmaongelmista kärsivän rakennuksen purkamista. Haasteena on, että vanha kunnantalo on kulttuurihistoriallisesti merkittävä.

Sisäilmastosyistä tyhjiilleen jääneen entisen kunnantalon työntekijät ja kunnan hallinto on toiminut hajautetusti väistötiloissa. Pääosa hallinnosta on sijoitettu Oulun Seudun Ammattioppilaitoksen hallintorakennukseen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Nykyiset, vuonna 2017 hyväksytyt tavoitteet keskittyvät seuraaviin teemoihin:

- o Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen: Tiivistetään yhdyskuntarakennetta ja vähennetään liikenteen päästöjä.
- o Tehokas energiajärjestelmä: Edistetään uusiutuvaa energiaa ja energiaverkkojen kehittämistä.

- o Luonto ja kulttuuriperintö: Turvataan luonnon monimuotoisuutta ja arvokkaita kulttuuriympäristöjä.
- o Elinkeinoelämän uudistumiskyky: Luodaan edellytyksiä taloudelliselle toimeliaisuudelle.

Asemakaavamuutosta koskee lähinnä kulttuuriperinnön ja elinkeinoelämän uusiutumiskyvyn valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Lausunnot ja muistutukset ja niiden huomioonottaminen

Asemakaavaluonnoksesta annetut lausunnot ja mielipiteet sekä niiden huomioiminen.

Valmisteluvaiheen aineisto (asemakaavaluonnos) on ollut nähtävillä kuulemista varten 16.2.2026-17.3.2026 välisenä aikana (AKL 63 §). Määräaikaan mennessä annettiin seitsemän lausuntoa. Mielipiteitä ei annettu.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen Liikenneosaston Suunnitteluyksiköllä (18.2.2026 sähköposti), Taivalkosken kunnanhallituksella (24.2.2026 §62) ja Kuusamon kaupungin ympäristöjaostolla (10.3.2026 §16) ei ollut huomautettavaa asemakaavaluonnoksesta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto (Kirsti Reskalenko, Markus Erkkilä 6.3.2026) sekä Oulun museo ja tiedekeskus (Juhani Turpeinen ja Sari Alajoki 13.2.2026) ovat ottaneet kantaa nykyisen tyhjillään olevan kunnantalon purkamiseen. Päätelmänä voi todeta Juhani Turpeista ja Sari Alajokea lainaten, *että tehtyjen selvitysten pohjalta kunnantalon suojelumääräyksen voi poistaa ja että ei ole huomauttamista kaavaluonnoksesta eikä sen kaavamääräyksistä ja -merkinnöistä. Lisäksi uudisrakennuksen suunnittelussa lähtökohdaksi tulee ottaa maakuntakaavan aluetta koskeva suunnittelumääräys ja pyrkiä korkeatasoiseen toteutukseen.*

Caruna Oy. (Aada Stenfors 27.2.2026) ja Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos (Saila Kauppinen 26.2.2026) antoivat teknisluonteisia huomautuksia kaava-aineistosta.

Asemakaavaehdotuksesta annetut lausunnot ja muistutukset sekä niiden huomioiminen.

Ehdotusvaiheen aineisto (asemakaavaehdotus) oli nähtävillä kuulemista varten 31.3.2026-30.4.2026 välisenä aikana (AKL 65 §). Määräaikaan mennessä tuli viisi lausuntoa. Muistutuksia ei ole annettu.

Lausunnot saatiin Kunnanhallitukselta, Caruna Oy:ltä, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokselta sekä Oulun museo- ja tiedekeskukselta sekä Lupa- ja valvontavirastolta. Kaavaehdotuksen nähtävilläolon jälkeen kaavaan on tehty

muutoksia. Muutokset eivät ole olleet olennaisia, jolloin kaavaan uudelleen julkisesti nähtäville asettaminen ei ole ollut tarpeen (MRA 32 §). Vain Lupa- ja valvontavirastolla oli lausuttavaa, muilla lausunnon jätteneillä ei ollut lisättävää tai huomautettavaa.

Lupa- ja valvontavirasto huomautti yleiskaavan sisältövaatimuksista, jotka tuli kuvata kaavaselostuksessa, kuinka säännös on huomioitu laadittavassa asemakaavassa. Kappale on lisätty tähän kaavaselostukseen (*Yleiskaavan sisältövaatimusten arviointi*).

Lupa- ja valvontavirasto olisi nähnyt perusteltuna, että asemakaavaehdotuksessa selkeämmin kaavamääräyksen olisi ohjattu uudisrakentamista ja sen ominaispiirteitä (esim. massoittelu, kattomuoto, väritys, aukotus).

Asemakaavan selostuksessa on kuvattu erilaisia vaihtoehtoja mahdollisen uudisrakentamisen toteutukselle. Näitä ominaispiirteitä ei ole haluttu liiaksi rajoittaa. Kunnantalon rakennussuunnittelu on haastava, minkä vuoksi toteutuksen ohjeisiin on lisätty ehdotusvaiheessa maininta ja muistutus rakennussuunnittelijan pätevyydestä, joka tulee olla Erittäin vaativa. Jo tämän muistutuksen rakennussuunnittelijasta eli kokeneen korkeakoulusta valmistuneen arkkitehdin valintaan pitäisi johtaa korkeatasoiseen toteutukseen. Tämä lienee myös ollut Rakentamislain tavoitteena, kun pätevyyssehtoja on määritelty esim. arvokkaimpien alueiden tai rakennusten toteutussuunnittelulle.

Havainnekuvien tavoitteena on kuvata vaihtoehtoisia uuden kunnantalon runkoratkaisuja, vaihtoehtoisia massoittelumalleja, väritystä (tumma/vaalea), kerroskorkeutta, pintamateriaaleja jne. nykyisen kunnantalon säilyttämisen ollessa edelleen yhtenä vaihtoehtona. Kaavaselostus ei ota kantaa ovatko tehdyt havainnekuvien rakennukset kauniita. Havainnekuvat ovat esimerkkejä kuvaten edellä mainittuja ominaisuuksia.

Käydyn julkisen keskustelun myötä on kommentoitu mahdollisen korvausinventointiratkaisun olevan toivoen pienimittakaavainen, enintään kaksikerroksinen nykyisen kunnantalon tapaan sekä väriykseltään vaalea. Materiaalien suhteen ei ole otettu kantaa; toisaalta Kirkonmäen merkkirakennukset eli kirkko on 1800-luvun loppupuolen (1879) puuverhottu valkoinen hirsirakennus ja seurakuntatalo on 1960-luvun (1965) valkoinen mineriittiverhottu rakennus, joten näiden pintamateriaalit tai tyyli eivät suoraan ohjaa mahdollisen korvausinvestoinnin valintoja, jos tavoitellaan alueelle ajallista, teknistä, materiaalista tai tyyllillistä yhtenäisyyttä. Nykyisen kunnantalon kortteli 33 (rakennusalue) on pieni ja on haluttu tarkoituksella säilyttää tarkoin rajatulla alueella Kirkonmäen miljöön säilyttämiseksi. Lisäksi vuosituhannen alkupuolen Kirja- taideteos on tullut osaksi maakunnallisesti ja paikallisesti arvokasta miljöötä.

Rakennuksen pienimittakaavaisuus on ehdoton vaatimus miljöön säilyttämiseksi. Siksi myös rakennusoikeus vastaa nykyisen kunnantalon laajuutta 1200 kem² ja enimmäiskorkeus on rajoitettu enintään kahteen kerrokseen. Siksi kaavoittaja vastineenaan esittää nykyisten määräysten riittävän erioten, kun kaavan tavoitteena on edelleenkin lähinnä vaihekaavallinen eli sr- määräyksen poistaminen nykyiseltä kunnantalolta.

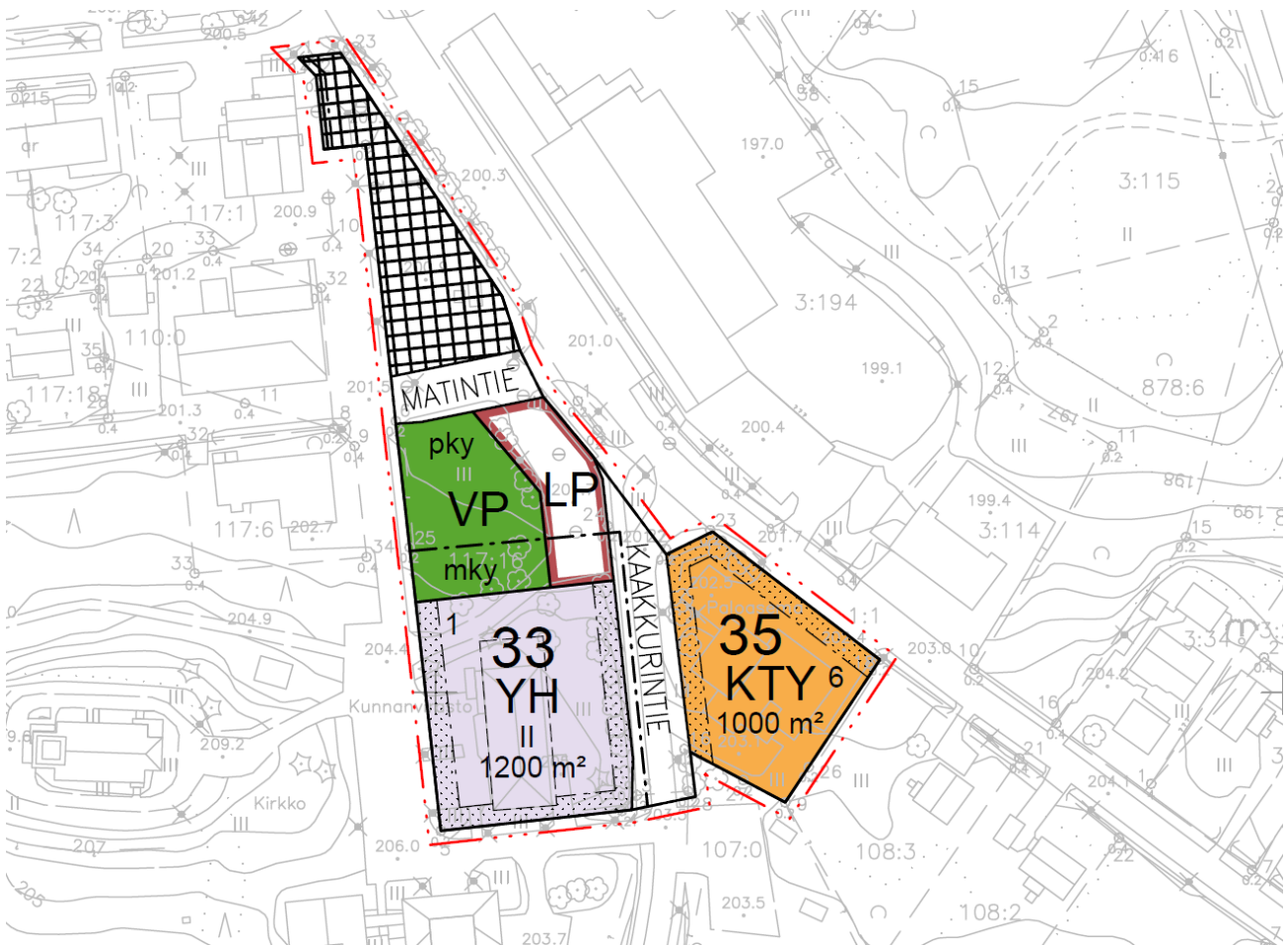
Luottamus suomalaiseen rakennuslainsäädäntöön erityisesti pätevyyksien toteamisen osalta on jatkossa keskeinen ja rakentamislupaprosessin noudattamisen osalta rakentamisen ohjauksessa on riittävä, muutoin rakentamislaki menettää näiltä osin merkityksensä. Liiallinen määräyksillä rajoittamien asemakaavassa voi rajoittaa suunnittelun luovuutta toteutuksessa, kun tavoitteena on Rakennussuojelulaissakin kuvattu kerroksellisuus. Kerroksellisuudenkin toivotaan jatkossa myös kehittyvän. Asemakaavoituksellisesti ei tässä yhteydessä ole tarpeen lähteä määrittelemään mahdollisen korvausinvestoinnin reunaehtoja, koska nämä ehdot voivat rajoittaa arkkitehtuuriltaan korkeatasoisempaa toteutusta. Taivalkosken kunnantalo tulee olemaan arkkitehtuuriltaan kuntalaistensa näköinen edustaen toteutuessaan aikaansa ja suomalaista paikallista demokraattista päätöksentekoa. Kaavamuutoksen jälkeenkin nykyisen kunnantalon säilyttäminenkin on edelleen mahdollinen, joskin asemakaava antaa enemmän mahdollisuuksia vaihtoehtoisille toteutuksille.

Lupa- ja valvontavirasto pyysi korjaamaan Maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen erityisominaisuuksia esitystavat mky- ja pky-kohteina.

Lupa- ja valvontavirasto esitti myös lausunnossaan, että MRA 26 §:n mukaisesti sen jälkeen, kun kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävänä ja sitä koskevat mielipiteet ja lausunnot on saatu, pidetään asetuksessa säädetyn mukaisesti AKL 66 §:n mukainen viranomaisneuvottelu. Neuvottelu pidettiin 19.5.2026 etäkokouksena.

Maakunnallinen ja paikallinen merkintä on muutettu ajan tasalle katja-asetuksen suosituksen mukaisesti. Asemakaavan muutosalueen ulkopuolelle jäävät voimaan vanhat merkintätavat niiltä osin, minne tämä asemakaavamuutos ei ulotu. Jotta maakunnallisesti arvokkaan Kirkonmäen rakennetun kulttuuriympäristön maakuntakaavan tavoite tulee riittävällä tavalla huomioon otetuksi, päätettiin viranomaisneuvottelun jälkeen lisätä asemakaavamuutokseen mky- -merkinnän määräykseen lause: *”Ennen rakentamistoimenpiteisiin ryhtymistä museoviranomaiselta tulee pyytää lausunto.”*

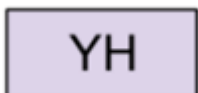
Taivalkosken Tekninen lautakunta 11.5.2026 §85 ja edelleen Taivalkosken kunnanhallitus 18.5.2026 hyväksyivät kaavan laatijan antaman vastineen; Taivalkosken Teknisen lautakunnan päätösesitys asemakaavan hyväksymisestä tehtiin edelleen Kunnanhallituksen päätöstä varten. Taivalkosken Kunnanhallitus esitti kokouksessaan Taivalkosken kunnanvaltuustolle, että valtuusto hyväksyy Taivalkosken kirkonseudun asemakaavan muutoksen kortteleissa 33 ja 35 pienten teknisten korjausten ja muutosten jälkeen. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kaavan 28.5.2026 §36 ja kaava on tullut lainvoimaiseksi 8.7.2026.

ASEMAKAAVAN KUVAUS

Asemakaavamuutos on laadittu Alueidenkäyttölain mukaisessa valtakunnallisesti yhteensopivassa tietomallimuodossa. Asemakaavan merkinnät ja määräykset on laadittu Katja-asetuksen mukaisina ja koneluettavassa muodossa (pdf ja icf). Luonnosvaiheessa on käytetty vielä Taivalkosken asemakaavan alkuperäisiä merkintätapoja, jotka on muutettu ehdotusvaiheessa Katja-asetuksen mukaisiksi. Muutosalueen maanalaisten johtojen asemakaavamerkinnät on poistettu kaavakartasta turvallisuussyistä.

Aluevaraukset

Hallinto- ja virastorakennusten alue

Alueen kaavamerkintä ei muutu. Kunnantalon rakennuksen kohdesuojelumerkintä on poistettu samoin kuin rakennuksen ääri viivoja kuvaava määräävä pistekatkoviiva. Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö - mky aluemarkintä säilyy rajauksena korttelissa ennallaan. Tavoitteena on

vaihtoehtoina nykyisen kunnantalon peruskorjauksen ohella mahdollistaa uuden kunnantalon rakentaminen mahdollisena korvausinvestointina kortteliin. Ennen rakentamistoimenpiteisiin ryhtymistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Korttelin rakennusoikeuta kuvaava tehokkuusluku on korvattu rakennusoikeudella 1200 k-m², joka vastaa nykyistä tyhjillään olevaa kunnantaloa.

Toimitilarakennusten alue

Alue on tarkoitettu yritysten ja julkisten rakennusten korttelialueeksi, ei asumiseen. Kortteli soveltuu toimisto-, liike- (kauppa, ravintola), teollisuus-, varasto- ja logistiikkakäyttöön tai julkisten palvelujen tuottamiseen esim. koulu, sairaanhoito tai virastokäytössä. Paikallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö - pky aluemerkinä säilyy rajauksena korttelissa ennallaan.

Puistot, yleisen tien alueet, katu ja torialueisiin ei muutoksia. Liikennejärjestelyt eivät muutu.

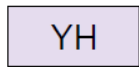
Mitoitus

Kortteleiden pinta-aloihin ei tule muutoksia. Rakennusoikeuden määrä ei muutu.

Hulevesien hallinta

Hulevesien hallintaan ei tapahdu muutoksia. Alueella ei ole hulevesiviemärintiä. Sadevedet imeytetään maahan tai johdetaan olemassa olevaa avo-ojastoa pitkin eteenpäin. Tarkemmat tonttikohtaiset suunnitelmat myrskyvesien pidättämisestä ratkaistaan rakennussuunnittelun yhteydessä.

Asemakaavamerkinnot ja määräykset

Hallinto- ja viristorakennusten alue

Toimitilarakennusten alue

Puisto

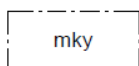
Yleinen pysäköintialue

Katuaukio tai tori

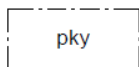
Katu

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaan (mky ja pky) alueen uudis- ja korjausrakentaminen, tiestön rakentamis- ja korjaustoimenpiteet sekä muut ympäristöä muuttavat toimenpiteet tulee sopeuttaa ympäristön ominaispiirteisiin. Uudisrakentamisen tulee olla mittakaavaltaan, sijoittelultaan ja muodoltaan sekä julkisivumateriaaleiltaan olevaa ympäristöä mukailevaa. Myös kohteiden pihat tulee rakentaa kohteen rakennusaikakauden tyyliä mukaillen.

Ennen rakentamistoimenpiteisiin ryhtymistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Paikallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaan (mky ja pky) alueen uudis- ja korjausrakentaminen, tiestön rakentamis- ja korjaustoimenpiteet sekä muut ympäristöä muuttavat toimenpiteet tulee sopeuttaa ympäristön ominaispiirteisiin. Uudisrakentamisen tulee olla mittakaavaltaan, sijoittelultaan ja muodoltaan sekä julkisivumateriaaleiltaan olevaa ympäristöä mukailevaa. Myös kohteiden pihat tulee rakentaa kohteen rakennusaikakauden tyyliä mukaillen.

1

Ohjeellisen tontin tai rakennuspaikan numero

33

Korttelin numero

1200 m²

Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva

Korttelin, korttelinosan ja alueen raja

Rakennusala

Ohjeellinen tontti/rakennuspaikka

Istutettava alueen osa

Kunnan asettamat tavoitteet

Kunta asetti tavoitteeksi kunnan toimintojen sijoittumisen nykyisen kunnantalon paikalle. Suojelumerkinnän poistaminen asemakaavasta antaa mahdollisuuden myös korvausinvestoinnin uudisrakentamalla tutkimisen.

Viranomaisten asettamat tavoitteet

Sekä pohjois-pohajnsmaan liitto ja Oulun museo on asettanut tavoitteeksi maakunnallisesti arvokkaan Kirkonmäen miljöön säilymisen ja kunnalliseen itsehallintoon liittyvien keskeisten toimintojen säilyttämistä tällä perinteisellä ja arvokkaalla paikalla Taivalkosken kirkonmäellä. Nykysisen tyhjillään olevan kunnantalon purkaminen ei ole tämän este. Tavoitteena esitettiin, että asemakaavassa tulisi selkeästi ilmaista tavoite uuden kunnantalon korkeasta arkkitehtonisesta laadusta. Tämä tavoite toteutuu, kun tämän selostuksen toteutuksen ohjeisiin ohjeistetaan rakennussuunnittelijan pätevyysvaatimuksena Erityisen vaativa Rakentamislain (751/2023) ja sitä täydentävän valtioneuvoston asetuksen (YM/2024/78) mukaisesti. Lisäksi ennen rakentamistoimenpiteisiin ryhtymistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

ASEMAKAAVAN VAIKUTUKSET

Taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Suojelumerkinnän poisto ja kunnantalon korvausinvestointi tiivistää kylärakennetta. Kunnantalon uudeisrakentamisella on merkitäviä paikallisia vaikutuksia ihmisten toimintaan keskeisen työpaikka-alueen vilkastuessa uudelleen ja asiointien suuntaudusessa uudelleen kunnan hallinnolliseen keskukseseen.

Vaikutukset luontoon ja virkistykseen

Alueella ei ole erityisiä luontoarvoja.

Ratkaisulla ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia luonnonsuojeluun, vesistöihin, pohjaveteen, tai maa- ja kallioperään. Toiminnan luonteen ei katsota vaikeuttavan luonnonsuojelua koskevien tavoitteiden saavuttamista.

Toisaalta tilanne ei muutu maankäyttövarausten ja luonnonympäristön suhteen millään tavalla. Vaihekaava tarkastelee vain sr-merkinnän poistoa sekä jo toteutuneen rakennuksen käyttötarkoituksen ajantasaistamista entisen paloaseman osalta.

Hulevedet

Ratkaisu ei vaikututa hulevesien järjestämiseen.

Liikenteelliset vaikutukset

Sijainti nykyisessä paikassa ei merkittävällä tavalla muuta keskustan liikennevirtoja eikä heikennä esimerkiksi koulureittien turvallisuutta.

Pysäköintipaikkojen tarve alueella palaa ennalleen, mikäli kunnallinen hallinto muuttaa takaisin kunnantalon korvausinvestoinnin myötä. Pysäköinnin järjestäminen on mahdollista toteuttaa yhteistyössä seurakunnan kanssa. Yhteistyö tehostaa pysäköintipaikkojen käyttöastetta, kun kunnallinen hallintotyö on virka-aikaan tapahtuvaa ja seurakunnan tapahtumat sijoittuvat pääasiassa iltoihin ja viikonloppuihin. Pysäköintipaikkojen osalta tutkitaan lisäksi lähialueiden pysäköintipaikkojen määrä ja riittävyys. Jatkossa sallitaan mahdollisesti kadunvarsipysäköinti kaava-alueella.

Kaupalliset vaikutukset

Työpaikkojen keskittäminen kunnantalon ja paloaseman kaavamuutoksen myötä lisää alueen aktiivisuutta ja lähipalvelujen käyttöä. Paloaseman käyttötarkoituksen muutos edesauttaa merkittävän liiketoiminnan kehittämistä.

Vaikutukset energiahuoltoon ja teknisiin verkostoihin

Ei merkittäviä vaikutuksia, koska verkosto on jo toteutettu alueella. Taivalkosken kunta yhdessä kunnan vesihuoltolaitoksen kanssa ryhdytään tarvittaessa toimiin sammutusveden riittävyydestä kaavamuutosalueella. Muutosalueen maanalaisten johtojen asemakaavamerkinnot on poistettu kaavakartasta turvallisuussyistä.

Vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan

Kaavamuutoksen tavoitteena on ollut poistaa sr-suojelumerkintä entiseltä kunnantalolta. Korvausinvestointi antaa mahdollisuuden kehittää kunnantaloa rakennustaiteellisesti uusien ideoin ja tavoittein maakunnallisesti arvokasta kirkonmäen aluetta. Vaatimus korkeatasoisesta arkkitehtuurista täyttyy kun kunnassa noudatetaan rakennussuunnittelijan pätevyysvaatimuksena erityisen vaativaa pätevyyttä Rakentamislain (751/2023) ja sitä täydentävän valtioneuvoston asetuksen (YM/2024/78) mukaisesti.

Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen

Tavoite täyttyy kulttuuriympäristön ja maisemallisten tavoitteiden täyttyessä.

Suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

Kunnantalon suojelumerkinnän poistaminen ja korvausinvestointi mahdollistaa kuntahallinnon kehittämisen nykyisellä paikallaan. Vaihtoehto olisi rakentaa uusi kunnantalo toisaalle keskustajamaan, mutta tämä hajauttaisi keskustan rakennetta ja vaikuttaisi merkittävämmiin arvokkaan kulttuuriympäristön turvaamiseen. Paloaseman kaavamerkinnän muutos mahdollistaa elinkeinotoiminnan kehittämisen rakennuksessa kestävän kehityksen mukaisesti.

Suhde maakuntakaavaan

Asemakaavan muutos poistaa maakunnallisesti arvokkaalta rakennusperintökohteelta suojelumerkinnän. Kuntahallinnon säilyttäminen maakunnallisesti arvokkaalla kirkonmäellä tukee Kirkonmäen maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman säilymistä aktiivisena kunnallisen hallinnon ja kirkollisen elämän keskuksena. Laaditussa rakennushistoriaselvityksessä on kuvattu, kuinka kunnantalon arvottaminen yksittäisenä kohteena perustuu osin virheelliseen väittämään (ns. pystyhirsirakenteena). Rakennus on jälleenrakennuskauden tyyliin rakennettu, mutta hyvin voimakkaasti muutettu sisätiloiltaan sekä on myös muuttunut ulkoisesti eristerappauksen myötä.

Yleiskaavan sisältövaatimusten arviointi

Kirkonsudun alueella ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa. Maankäyttöä ja rakentamista ohjaavat maakuntakaava, rakennusjärjestys sekä alueidenkäyttölain (AKL) yleiset säännökset. Maakuntakaava toimii suoraan ohjeena asemakaavaa laadittaessa. Kun asemakaava laaditaan alueelle ilman yleiskaavaa, siinä on soveltuvin osin noudatettava myös yleiskaavan sisältövaatimuksia (AKL 54 §).

Yleiskaavan sisältövaatimukset määritellään maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 39 §:ssä. Sen on edistettävä toimivaa yhdyskuntarakennetta, ekologista kestävyyttä, turvallista elinympäristöä, palveluiden saatavuutta sekä huomioitava maankäytön tarpeet, luonnonvarat ja ympäristöhaittojen vähentäminen.

Keskeiset sisältövaatimukset (MRL 39 §):

- o Yhdyskuntarakenne: Edistetään toimivaa, taloudellista ja ekologisesti kestävästä rakennetta sekä olemassa olevan rakenteen hyödyntämistä.
- o Asuminen ja palvelut: Huomioidaan asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus.
- o Liikenne ja infra: Liikenne (erityisesti joukko- ja kevyen liikenteen), energia-, vesi- ja jätehuolto järjestetään kestävästi.
- o Elinympäristön laatu: Turvataan terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö.

- o Luonto ja kulttuuri: Vaalitaan rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä, ei hävitetä erityisiä arvoja.
- o Elinkeinoelämä: Huomioidaan kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset.
- o Rakennettavuus: Otetaan huomioon alueen soveltuvuus rakentamiseen

Asemakaavan muutoskorttelia 33 (sekä 35) koskevat nämä kaikki sisältövaatimukset. Sr-merkinnän poisto ja mahdollinen korvausinvestointi tukevat kunnan keskeisten toimintojen sijoittumisen säilyttämistä Kirkonmäen alueella. Kunta on omassa päätöksenteossään todennut, että nykyisen kunnantalon korjaaminen ei ole sisäilmastoolosuhteet huomioon ottaen vaihtoehto, vaan käytännössä johtaa kunnantalon sijoittamisen muualle taajama-alueelle – toisin sanoen kunnan keskuspaikan ja toimintojen painopisteen määrittelyä uudelleen. Eli tämä johtaisi asemakaavan vanhentumiseen myös muilta osin. Poistamalla sr-merkintä tyhjillään olevalta nykyiseltä kunnantalolta, avautuu mahdollisuus korvausinvestoinnille. Koska kunnantalon paikka on nykyinen ja yleiskaavan keskeiset sisältövaatimukset ovat jo kunnantalon toimiessa olleet olemassa, voidaan näiden sisältövaatimusten edelleen täyttyvän ja toteutuvan.

Asemakaavan sisältövaatimusten arviointi

Laadittu asemakaavamuutos täyttää lain asettamat kriteerit ja tavoitteet. Kaavamuutos mahdollistaa edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle. Kunnantalon korvausinvestointi kaavamuutoksen mahdollistamana palauttaa kunnalliset palvelut helpommin ja lähemmäksi saataville. Ratkaisu noudattaa aikaisempaa liikennejärjestelyä, joka on toimiva.

Kaavamuutos säilyttää luonnonarvot ja puistoverkoston, koska näihin ei tässä kaavamuutoksessa vaikuteta. Kaavamuutoksella ei vaikeuteta yksityistä etua. Alueella toimivan yksityisen liiketoimintayrityksen toimintaedellytykset paranevat kaavamerkintää ajantasaistettaessa.

Ympäristön häiriötekijät

Liikennemelu

Kaakkurintien liikenteen määrä kasvaa jonkin verran kunnantalon työpaikka- ja asiointiliikenteen myötä, kun se palaa takaisin kirkonmäelle. Vähäistä liikennemelua voidaan vähentää nopeusrajoituksin.

Nimistö

Alueen nimistö ei muutu.

ASEMAKAAVAMUUTOKSEN TOTEUTUS

Toteuttaminen ja ajoitus

Uusi kunnantalo on osa laajempaa Taivalkosken keskustan asemakaavan kehittämistä, jolla tavoitellaan tehokkaampaa ja modernimpaa maankäyttöä. Suunnitelmissa korostuu hallintopalveluiden säilyttäminen helposti saavutettavassa paikassa kirkonseudun ja liikekeskustan välittömässä läheisyydessä.

Toteuttamisen ohjeet

Rakennussuunnittelijan pätevyysvaatimuksena uudelle kunnantalolle on Erittäin vaativa *Rakentamislain* (751/2023) ja sitä täydentävän *Valtioneuvoston asetuksen* (YM/2024/78) mukaisesti. Ennen rakentamistoimenpiteisiin ryhtymistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

Mahdollisesti tarvittavat muuntamo- ja johtosiirrot tehdään sähköverkon haltijan toimesta ja siirtokustannuksista vastaa siirron tilaaja. Johtojen siirto edellyttää sitä, että niille järjestyy uusi pysyvä sijainti.

Kunta yhdessä kunnan vesihuoltolaitoksen kanssa ryhtyy tarvittaessa toimiin sammutusveden saannin riittävydestä kaavamuutosalueella.

Toteutuksen seuranta

Kaava-alueen ulkopuolella sijaitsevat Kirkkotien ja Matintien ja torin varrella sijaitsevat ajallisesti ja tyylillisesti yhtenäiset asuin- ja liikerakennukset suositellaan arvioitavaksi modernin rakennusperinnön näkökulmasta esimerkiksi yleiskaavoituksen yhteydessä.

Yhteystiedot

Taivalkosken kunta

Jokijärventie 2A, 93400 Taivalkoski

Varpu Paakinaho-Heikkinen

Tekninen johtaja

p.+358 400 203 693

varpu.paakinaho-heikkinen@taivalkoski.fi

www.taivalkoski.fi

Tilatohtorit Oy

Tila- ja Kaavatohtorit

Heikinkatu 23, 90100 Oulu

Tilatohtorit Oy
Tila- ja kaavatohtorit

KAAVAN LAATIJA

Kai Tolonen, Arkkitehti, LuK

etunimi.sukunimi@tilatohtorit.fi

SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJAT

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)
2. Taivalkosken kunnantalo, Rakennushistoriallinen selvitys (RHS). Tilatohtorit Oy, 2026.
3. Taivalkosken paloasema, Rakennuksen ominaispiirteiden selvitys (ROS). Tilatohtorit Oy, 2026.
4. Taivalkosken yleiskaavan luontoselvitys. Sweco Oy 22.1.2025.
5. Taivalkosken kunnantalon kuntoarvio. Otacon Oy 2023.
6. Taivalkosken kunnantalon tavoitekorjaushintalaskelma. KiwaInspecta 2021.

Kuva- tai karttalähde on mainittu kuvan yhteydessä tai kuvalähde on Tilatohtorit Oy.

